

กฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับความมั่นคงด้านน้ำมัน*

บทนำ

“น้ำมันเชื้อเพลิง” ในบริบทของกฎหมายไทย หมายความว่า ก๊าซธรรมชาติ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว น้ำมันดิบ น้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่น หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้หรืออาจใช้เป็นวัตถุดิบในการกลั่นหรือผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือสิ่งหล่อลื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา^๑ น้ำมันเชื้อเพลิงจึงเป็นทรัพยากรที่สามารถนำไปใช้งานได้อย่างหลากหลาย ทั้งในภาคการผลิตสินค้า การขนส่งสินค้า รวมถึงการคมนาคม ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงราคาของน้ำมันเชื้อเพลิงย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในด้านต่าง ๆ และต่อระบบเศรษฐกิจของโลก

ในการซื้อขายน้ำมันเชื้อเพลิงในระดับประเทศ ประเทศที่เป็นผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงได้รวมตัวกันเพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองมากขึ้นกับประเทศผู้ซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงต่าง ๆ โดยก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศชื่อว่า องค์การกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (Organization of the Petroleum Exporting Countries หรือ OPEC) มีวัตถุประสงค์ในการประสานงานด้านนโยบายน้ำมันเชื้อเพลิงระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านน้ำมัน^๒ OPEC ประกอบด้วยประเทศสมาชิกรวม ๑๒ ประเทศ ได้แก่ แอลจีเรีย คองโก อิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea) กาบอง อิหร่าน อิรัก คูเวต ลิเบีย ไนจีเรีย ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเวเนซุเอลา^๓ ในระหว่างประเทศดังกล่าว อิหร่านเป็นประเทศที่มีปริมาณน้ำมันดิบมากเป็นอันดับที่สามของโลก รองจากเวเนซุเอลา (อันดับที่หนึ่ง) และซาอุดีอาระเบีย (อันดับที่สอง)^๔ อิหร่านจึงเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญในฐานะประเทศผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยวิธีการขนส่งจากท่าเรือส่งออกน้ำมันหลักบนเกาะคาร์ก (Kharg Island) ลงเรือบรรทุกน้ำมันเพื่อส่งออกทางทะเลไปยังตลาดต่างประเทศ^๕

ช่องแคบฮอร์มุซ (Strait of Hormuz) เป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญต่อการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นเส้นทางเดินเรือขนส่งน้ำมันระหว่างประเทศ โดยเฉพาะปริมาณน้ำมันดิบที่ผ่านทางช่องแคบฮอร์มุซมีจำนวนกว่าร้อยละ ๒๐ ของน้ำมันดิบที่มีการซื้อขายกันทั่วโลก ช่องแคบฮอร์มุซเชื่อมระหว่างอ่าวเปอร์เซียกับอ่าวโอมานและทะเลอาหรับ จึงเป็นทางเดินเรือเพียงทางเดียวจากอ่าวเปอร์เซีย

* บทความนี้เป็นความเห็นทางวิชาการของผู้เขียน (กิตติศักดิ์ ศิริสุทธิเดชา ตลชนก คุปต์จิตต์ พัทธพร หลักมั่นคง และวิศววิท อุดมจิตพิทยา นักกฎหมายกฤษฎีกาปฏิบัติกร กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (มีนาคม ๒๕๖๙)) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

^๑ พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔; พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔; พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓.

^๒ Organization of the Petroleum Exporting Countries, “Our Mission” (OPEC) <<https://www.opec.org/our-mission.html>> accessed 18 March 2026.

^๓ Organization of the Petroleum Exporting Countries, “Member Countries” (OPEC) <<https://www.opec.org/member-countries.html>> accessed 18 March 2026.

^๔ “อิหร่าน” มีน้ำมันดิบ มากที่สุดเป็นอันดับ 3 ของโลก” (ThaiPBS, ๒ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.thaipbs.or.th/news/content/502842>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

^๕ “Why Kharg Island is central to Iran’s oil exports” (Middle East Eye, 14 March 2026) <<https://www.middleeasteye.net/live-blog/live-blog-update/why-kharg-island-central-irans-oil-exports>> accessed 18 March 2026.

ไปยังมหาสมุทรอินเดีย^๖ โดยอิหร่านควบคุมชายฝั่งด้านเหนือของช่องแคบ ขณะที่โอมานและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ควบคุมพื้นที่ฝั่งใต้^๗ การที่อิหร่านมีอิทธิพลเหนือพื้นที่ดังกล่าวจึงทำให้อิหร่านมีอำนาจในการต่อรองทางการเมืองสูง โดยอาศัยการปิดช่องแคบฮอร์มุซ

สถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิสราเอลกับอิหร่านมีที่มาจากความพยายามของสหรัฐอเมริกาและอิสราเอลในการป้องกันโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่าน โดยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘ อิสราเอลโจมตีทางอากาศใส่ฐานทัพและโรงงานนิวเคลียร์ของอิหร่าน เป็นเวลากว่า ๑๒ วัน^๘ สำหรับสหรัฐอเมริกา ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ มีการถอนตัวจากข้อตกลงที่มีเนื้อหาจำกัดโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์แลกกับการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ชื่อว่า แผนปฏิบัติการร่วมฉบับสมบูรณ์ (Joint Comprehensive Plan of Action หรือ JCPOA) ระหว่างอิหร่านกับจีน ฝรั่งเศส รัสเซีย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา รวมถึงเยอรมนีและสหภาพยุโรป ที่มีผลบังคับมาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙^๙ แต่ต่อมากจะมีความพยายามในการเจรจาทางการทูตระหว่างคู่ขัดแย้ง แต่ก็ไม่เป็นผล จนกระทั่งในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๙ อิสราเอลและสหรัฐอเมริกาเปิดปฏิบัติการโจมตีร่วมกันต่อเป้าหมายหลายแห่งในกรุงเตหะราน (Tehran) เมืองหลวงของอิหร่าน ทำให้ต่อมาอิหร่านปฏิบัติการตอบโต้ทั้งในทางการทหารและทางเศรษฐกิจ โดยการประกาศปิดช่องแคบฮอร์มุซ อันเป็นการขัดขวางเสรีภาพการเดินเรือผ่านทางช่องแคบฮอร์มุซ^{๑๐} สภาวะสงครามนี้เป็นความเสี่ยงต่อโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำมันและเส้นทางขนส่งที่อาจได้รับผลกระทบจากการสู้รบ และมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านพลังงานของโลกเป็นอย่างมาก

จากปัจจัยความไม่แน่นอนของสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิสราเอลกับอิหร่านข้างต้น บทความนี้จึงมุ่งที่จะนำเสนอกฎหมาย กฎ นโยบายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ อาทิ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน เพื่อให้ทราบว่าจะแต่ละประเทศมีกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตน้ำมันโลกและเป็นเครื่องมือของรัฐในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน และเพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจะยังสามารถดำเนินต่อไปได้

^๖ ทีมข่าวเฉพาะกิจ, “ช่องแคบฮอร์มุซ เป็นของใคร เรือไทยใช้เส้นทางนี้ ขนส่งสินค้าสำคัญไปยุโรป” (ไทยรัฐออนไลน์, ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.thairath.co.th/scoop/interview/2919618>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

^๗ กองบรรณาธิการ SPOTLIGHT, “‘ช่องแคบฮอร์มุซ’ ปิดแล้วกระทบน้ำมันอย่างไร? ใครเดือดร้อน? ไทยพร้อมไหม?” (AMARIN, ๑ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.amarintv.com/spotlight/economy/539508>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

^๘ Alia Chughtai, “Visualising 12 days of the Israel-Iran conflict” (ALJAZEERA, 26 June 2025) <<https://www.aljazeera.com/news/2025/6/26/visualising-12-days-of-the-israel-iran-conflict>> accessed 18 March 2026.

^๙ Meredith Deliso, “What was in the Iran nuclear deal and why did Trump withdraw the US from it?” (abcNEWS, 22 June 2025) <<https://abcnews.com/Politics/iran-nuclear-deal-trump-united-states/story?id=123020009>> accessed 18 March 2026.

^{๑๐} “สรุปไทม์ไลน์ ๕ วัน สู้รบตะวันออกกลาง สหรัฐฯ - อิสราเอล และ อิหร่าน” (ThaiPBS, ๕ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.thaipbs.or.th/news/content/502971>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

บทที่ ๑ กฎหมายไทยและมาตรการเกี่ยวกับความมั่นคงด้านน้ำมัน

เนื่องจากประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่อาศัยการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงมาใช้ในประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องมีมาตรการภายในเพื่อควบคุมการบริหารจัดการน้ำมันภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็ กฎหมายหรือกฎ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด รวมถึงคำสั่งต่าง ๆ

๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทบัญญัติที่มีความเกี่ยวข้องกับควมมั่นคงในด้นน้ำมันไว้ ดังนี้

(๑) มาตรา ๕๖^{๑๑} กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐในการจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภค ชั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความหมายถึงการจัดให้มีบริการหรือโครงสร้างพื้นฐานที่ประชาชนใช้ในการดำรงชีวิต ประจำวัน รวมไปถึงการขนส่งซึ่งต้องอาศัยน้ำมันเชื้อเพลิงในการขับเคลื่อนยานพาหนะ จึงเป็กรณีที่รัฐ มีหน้าที่ต้องจัดให้มีน้ำมันเชื้อเพลิงให้ประชาชนสามารถใช้ได้อย่างเพียงพอ

(๒) มาตรา ๖๕^{๑๒} กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นเป้าหมาย ในการบริหารประเทศ โดยปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ที่กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทยว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วย การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”^{๑๓ ๑๔} การที่รัฐจัดให้มีน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อให้เพียงพอต่อสถานการณ์ที่เกิดวิกฤตด้านพลังงานจึงเป็หน้าที่หนึ่งของรัฐ ในการรักษาความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ จำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ เพื่อให้ครอบคลุมการบริหารงานประเทศในทุกด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร

^{๑๑} มาตรา ๕๖ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคชั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของ ประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โครงสร้างหรือโครงข่ายชั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคชั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็กรณีสิทธิของเอกชนหรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของ น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดมิได้

การจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง รัฐต้องดูแลมิให้มีการเรียกเก็บ ค่าบริการจนเป็ภาระแก่ประชาชนเกินสมควร

การนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนดำเนินการทางธุรกิจไม่ว่าด้วยประการใด ๆ รัฐต้องได้รับประโยชน์ ตอบแทนอย่างเป็ธรรม โดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับและค่าบริการที่จะเรียกเก็บจาก ประชาชนประกอบกัน.

^{๑๒} มาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็กรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็พลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย ดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็ไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้.

^{๑๓} ความมั่นคง ในที่นี้หมายถึง ความปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอก ประเทศ.

^{๑๔} “ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐”, หน้า ๔-๕.

มนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ^{๑๕} โดยยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านพลังงาน คือ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ทั้งด้านอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ โดยส่งเสริมการจัดหา พลังงานให้เพียงพอ เพื่อเป็นฐานความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ^{๑๖} และด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีสมัยใหม่ จากการเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน โดยการจัดหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านพลังงาน บริหารจัดการพลังงานให้มีประสิทธิภาพ มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และมีราคาที่เหมาะสม^{๑๗} และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในด้านการพัฒนาความมั่นคง พลังงานของประเทศ^{๑๘}

(๓) มาตรา ๗๒^{๑๙} กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับพลังงาน โดยวางหลักการ ให้รัฐ มีหน้าที่ดำเนินการเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน

๑.๒ พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ มีที่มาจากความต้องการในการรักษา เสถียรภาพด้านราคาน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศและการป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง อันเป็น มาตรการเพื่อรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันในตลาดโลกที่มีความผันผวน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ปริมาณและราคาน้ำมันของประเทศไทย^{๒๐} โดยพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒

^{๑๕} เฟิงอ๋าง, หน้า ๗.

^{๑๖} เฟิงอ๋าง, หน้า ๒๓.

^{๑๗} เฟิงอ๋าง, หน้า ๒๗.

^{๑๘} เฟิงอ๋าง, หน้า ๕๒.

^{๑๙} มาตรา ๗๒ รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(๑) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการ พัฒนาอย่างยั่งยืน

(๒) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพรวมตลอดทั้ง พัฒนาเมืองให้มีความเจริญโดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

(๓) จัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็น ธรรม

(๔) จัดให้มีทรัพยากรน้ำที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน รวมทั้งการประกอบ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอื่น

(๕) ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า รวมทั้งพัฒนาและสนับสนุนให้มีการผลิต และใช้พลังงานทางเลือกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน.

^{๒๐} หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สถานการณ์ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงใน ตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอันอาจส่งผลกระทบต่อระดับราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศ หรืออาจเกิด สถานการณ์ที่น้ำมันเชื้อเพลิงขาดแคลนและไม่เพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพ ของระดับราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงมิให้เกิดผล กระทบต่อเศรษฐกิจ และเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงด้านพลังงานและเศรษฐกิจของประเทศ สมควรจัดตั้งกองทุนน้ำมัน เชื้อเพลิงขึ้นโดยยกฐานะกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๔/๒๕๔๗ เรื่อง กำหนดมาตรการเพื่อแก้ไข และป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นผู้ทำหน้าที่ในการบริหารกิจการของกองทุนให้มีประสิทธิภาพและเป็นไป

มีสาระสำคัญเป็นการจัดตั้ง “กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง” ในสำนักงานกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาเสถียรภาพพระดบราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ด้านน้ำมันเชื้อเพลิง^{๒๑} กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง^{๒๒} มีแหล่งรายได้ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการกองทุนจากสองช่องทาง คือ การกำหนดหน้าที่ให้บุคคลที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงให้ส่งเงินเข้ากองทุน และจากการกู้ยืมเงิน^{๒๓} นอกจากนี้ ยังกำหนดหน้าที่และอำนาจให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการ เช่น การเข้าไปในสถานที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง การมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา^{๒๔} และการกำหนดโทษ ทั้งในทางอาญา เช่น กรณีขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ และการปรับเป็นพินัย เช่น กรณีไม่ส่งเงินเข้ากองทุนหรือส่งเงินเข้ากองทุนไม่ครบตามจำนวนที่ต้องส่ง หรือกรณีไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่^{๒๕}

๑.๓ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓

พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ ตราขึ้นเพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศ มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมาตรการควบคุมการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงและผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง^{๒๖} การกำหนดหน้าที่ให้ผู้ค้าน้ำมันประเภทต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นสามกรณี กรณีแรก ผู้ค้าน้ำมันที่มีปริมาณการค้าแต่ละชนิดหรือรวมกันทุกชนิดปีละตั้งหนึ่งแสนเมตริกตันขึ้นไป หรือเป็นผู้ค้าน้ำมันชนิดก๊าซปิโตรเลียมเหลวแต่เพียงชนิดเดียวที่มีปริมาณการค้าปีละตั้งห้าหมื่นเมตริกตันขึ้นไป ต้องขอใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน^{๒๗} กรณีที่สอง ผู้ค้าน้ำมันที่มีปริมาณการค้าปีละไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามกรณีแรกหรือผู้ค้าน้ำมันซึ่งดำเนินกิจการค้าน้ำมันโดยจัดตั้ง

ตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน รวมทั้งกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำบางประการเพื่อให้กฎหมายมีสภาพบังคับอันจะส่งผลให้การจัดเก็บเงินเข้ากองทุนเป็นไปอย่างเสมอภาคและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้.

^{๒๑} พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕.

^{๒๒} พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๔.

^{๒๓} พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๒๖ - ๒๗.

^{๒๔} พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓๕.

^{๒๕} พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๑ - ๔๗.

^{๒๖} หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติของพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่ใช้สำหรับควบคุมเกี่ยวกับการค้าน้ำมันมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของการประกอบกิจการค้าน้ำมันในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงบทบัญญัติให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น โดยกำหนดควบคุมผู้ค้าน้ำมันเป็น ๓ ระดับ คือ ผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ ผู้ค้าน้ำมันรายย่อย และสถานบริการน้ำมัน และผ่อนคลายมาตรการควบคุมบางอย่างให้เข้มงวดน้อยลง เช่น การจัดตั้งสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงสามารถยื่นคำขอเพื่อจดทะเบียนต่ออธิบดีได้ ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้ต้องขออนุญาตจากอธิบดี สำหรับผู้ขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงก็เพียงแต่แจ้งต่ออธิบดีเท่านั้น และปรับปรุงอำนาจของรัฐมนตรีบางประการที่เป็นเรื่องในรายละเอียดเปลี่ยนเป็นอำนาจของอธิบดี เพื่อให้การควบคุมดูแลมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มมาตรการควบคุมผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ให้เข้มงวดยิ่งขึ้น เพื่อใช้ควบคุมการค้าน้ำมันและการปลอมปนน้ำมัน รวมทั้งปรับปรุงมาตรการบางอย่างให้สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนบทกำหนดโทษของพระราชบัญญัติให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะโทษปรับที่ยังต่ำไปเนื่องจากกิจการค้าน้ำมันเป็นกิจการที่ทำรายได้สูงมาก สมควรปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้.

^{๒๗} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๗.

เป็นสถานีบริการ ต้องยื่นขอจดทะเบียนต่ออธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน^{๒๘} และกรณีที่สาม ผู้ขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง ตามชนิดและปริมาณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานประกาศกำหนด ต้องแจ้งต่ออธิบดีกรมธุรกิจ พลังงาน^{๒๙} มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง โดยผู้ค้าน้ำมันต้องยื่น ปริมาณการค้าประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบต่ออธิบดีกรมธุรกิจพลังงานก่อนปีที่จะทำการค้า^{๓๐} และต้อง สำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมธุรกิจพลังงานประกาศกำหนด^{๓๑} ให้อำนาจอธิบดีกรมธุรกิจ พลังงานกำหนดลักษณะและคุณภาพของน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อใช้บังคับทั่วราชอาณาจักร^{๓๒} นอกจากนี้ยังกำหนด หน้าที่และอำนาจให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการ เช่น การเข้าไปในสถานที่ที่เกี่ยวข้อง การเก็บ ตัวอย่างน้ำมันเชื้อเพลิงมาเพื่อตรวจสอบ การสั่งให้ผู้ค้าน้ำมันหรือผู้ขนส่งน้ำมันตรวจสอบปริมาณของน้ำมัน เชื้อเพลิงและรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ การทำลายสิ่งกีดขวางหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้มาซึ่ง ตัวอย่างน้ำมันเชื้อเพลิงหรือเพื่อการตรวจสอบปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิง การยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ การสั่งให้ผู้ค้าน้ำมันหรือผู้ขนส่งน้ำมันแสดงเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับ น้ำมันเชื้อเพลิง และการเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานแก่พนักงาน เจ้าหน้าที่^{๓๓} กฎหมายนี้ยังให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานเพิกถอนใบอนุญาตที่ออกให้แก่ ผู้ค้าน้ำมันหากมีการกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมาย^{๓๔} และมีการกำหนดโทษทางอาญาให้แก่ผู้ค้าน้ำมัน ที่มีการกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมาย^{๓๕}

๑.๔ พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ ตราขึ้นเพื่อปรับปรุง พระราชบัญญัติว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง พุทธศักราช ๒๔๗๔ ที่ใช้ควบคุมการประกอบกิจการ ที่เกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเพิ่มรายละเอียดให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไป^{๓๖} มีสาระสำคัญ ได้แก่ การให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานออกกฎกระทรวง เพื่อประโยชน์แก่ การป้องกันหรือระงับเหตุเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายหรืออันตรายที่จะมีผลกระทบต่อบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมหรือการกำหนดแนวทางหรือลักษณะการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

^{๒๘} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๐ - ๑๑.

^{๒๙} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๒.

^{๓๐} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๙.

^{๓๑} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๐.

^{๓๒} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๕.

^{๓๓} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๑.

^{๓๔} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๔.

^{๓๕} พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๕ - ๖๒.

^{๓๖} หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง พุทธศักราช ๒๔๗๔ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันและทัน กับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว สมควรปรับปรุงการควบคุมการประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำมัน เชื้อเพลิงให้สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของการประกอบกิจการตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ ได้เพิ่มบทบัญญัติที่ให้อำนาจรัฐในการจัดให้มีคลังน้ำมันเชื้อเพลิงและระบบการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ และบทบัญญัติในเรื่องของสัมปทาน รวมทั้งให้มีการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมดูแลการประกอบกิจการ การเก็บรักษาและการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง พร้อมทั้งปรับปรุงบทบัญญัติความผิดและโทษทางอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้.

ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม^{๓๗} และกฎกระทรวงกำหนดประเภทกิจการควบคุมของการมีน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในครอบครอง สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง คลังน้ำมันเชื้อเพลิงและการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือทุกชนิดรวมกัน ให้สอดคล้องกับระดับอันตรายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้การควบคุมการประกอบกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อปกป้องประชาชนให้มีความปลอดภัย^{๓๘} การตั้งคณะกรรมการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งมีอำนาจในการเสนอนโยบายหรือมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงต่อคณะรัฐมนตรี^{๓๙} การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีคลังน้ำมันเชื้อเพลิงหรือระบบการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อเพื่อให้บริการในด้านการใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงหรือการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง^{๔๐} นอกจากนี้ยังกำหนดหน้าที่และอำนาจให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการ เช่น การเข้าไปในสถานที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบถึงการกระทำที่อาจฝ่าฝืนต่อกฎหมาย การเก็บตัวอย่างน้ำมันเชื้อเพลิงที่ส่งสัยมาตรวจสอบ การตรวจ คั้น กัก ยึด หรืออายัดสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมาย การมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดมาเพื่อประกอบการพิจารณา และอำนาจในการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงต่อผู้บังคับบัญชาต่อไป^{๔๑} กฎหมายยังมีการกำหนดทั้งโทษในทางอาญา และโทษปรับเป็นพินัยไว้ต่อการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดอีกด้วย^{๔๒}

๑.๕ พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖

พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นกฎหมายที่เกิดจากการใช้อำนาจทางฝ่ายบริหารเพื่อแก้ไขภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศไทย ซึ่งมีที่มาจากสถานการณ์ความไม่สงบในต่างประเทศ เป็นกรณีที่ต้องอาศัยความรวดเร็วในการบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้น^{๔๓} โดยพระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ มีสาระสำคัญ ได้แก่ การให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขและป้องกันการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง^{๔๔} รวมถึงมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย^{๔๕} โดยเจ้าพนักงานดังกล่าวถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา^{๔๖} ทำให้การกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานจะมีผลเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ กฎหมายยังให้อำนาจเจ้าพนักงานมีอำนาจ

^{๓๗} พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗.

^{๓๘} พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๗.

^{๓๙} พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ - ๙.

^{๔๐} พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๑.

^{๔๑} พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๓.

^{๔๒} พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๑ - ๘๒.

^{๔๓} หมายเหตุท้ายพระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกได้ทวีสูงขึ้นเป็นลำดับ และน้ำมันดิบที่จะหาซื้อได้มีปริมาณลดน้อยลง ซึ่งจะมีผลให้ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศสูงตามไปด้วย และจะก่อให้เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นในประเทศไทย ฉะนั้น เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศและความผาสุกของประชาชน จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขและป้องกันภาวะการณดังกล่าวให้ทันต่อเหตุการณ์ ในการนี้ นายกรัฐมนตรีจำต้องมีอำนาจในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ได้โดยฉับพลัน ไม่จำเป็นต้องให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ แยกปฏิบัติการตามกฎหมายที่มีอยู่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้ขึ้น.

^{๔๔} พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ มาตรา ๓.

^{๔๕} พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ มาตรา ๕.

^{๔๖} พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ มาตรา ๖.

เข้าไปในสถานที่ใด ๆ หรือสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารใด ๆ ได้^{๔๗} และมีการกำหนดโทษทางอาญาทั้งในกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี^{๔๘} หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน^{๔๙}

ในอดีตประเทศไทยได้เผชิญวิกฤตการณ์ด้านน้ำมันหลายครั้ง ส่งผลให้นายกรัฐมนตรีมีการใช้อำนาจตามพระราชกำหนดนี้ ในการออกคำสั่งเพื่อแก้ไขสถานการณ์การขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่เรื่อยมา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยในปัจจุบัน เพื่อรับมือกับสถานการณ์ความไม่สงบบริเวณช่องแคบฮอร์มุซ นายกรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๖๙ เรื่อง กำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง สั่งการให้ผู้ค้าน้ำมันตามกฎหมายว่าด้วยการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงระงับการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งน้ำมันสำเร็จรูปและก๊าซปิโตรเลียมเหลว เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตามที่กำหนด และให้ผู้ค้าน้ำมันสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทน้ำมันสำเร็จรูปมากขึ้นกว่าที่กฎหมายเดิมกำหนด^{๕๐}

มาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงด้านน้ำมัน

นอกจากการใช้มาตรการทางกฎหมายและกฎเพื่อควบคุมสถานการณ์ด้านน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศแล้ว คณะรัฐมนตรีในฐานะฝ่ายบริหารมีอำนาจในการออกนโยบายเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากวิกฤตการณ์ได้ และได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๙ เรื่อง มาตรการด้านพลังงานเพื่อบริหารจัดการผลกระทบจากสถานการณ์การสู้รบในตะวันออกกลาง^{๕๑} สั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินมาตรการช่วยลดการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิง โดยตรวจตราไม่ให้มีการกักตุนน้ำมันเชื้อเพลิงและไม่ให้กำหนดราคาขายน้ำมันเชื้อเพลิงสูงเกินสมควร พิจารณาให้กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงกู้เงินเพื่อนำมาใช้บริหารจัดการให้มีสภาพคล่องต่อไป ขอความร่วมมือแก่สื่อมวลชนต่าง ๆ ให้ประชาสัมพันธ์นโยบายการประหยัดพลังงาน รวมถึงขอให้ภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการตามมาตรการประหยัดพลังงานตามที่เห็นสมควร สำหรับภาครัฐให้ยึดถือตามหนังสือกระทรวงพลังงาน ด่วนที่สุดที่ พน ๐๕๐๒/๐๓๖ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๙ เรื่อง ขอความร่วมมือในการลดการใช้พลังงานเพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤตการณ์ในตะวันออกกลาง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรการขอความร่วมมือประหยัดพลังงานและมาตรการภาคบังคับลดการใช้พลังงานให้ภาครัฐงดการเดินทางไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ แต่ให้พิจารณาการศึกษาดูงานในประเทศ และให้ภาครัฐปฏิบัติตามมาตรการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้ง (Work From Home) โดยให้มีการประเมินผลการดำเนินมาตรการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งต่อไป

นายกรัฐมนตรียังได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๕๓/๒๕๖๙ เรื่อง จัดตั้งศูนย์บริหารและติดตามสถานการณ์การสู้รบในภูมิภาคตะวันออกกลาง (ศบก.) ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๙ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการติดตามสถานการณ์การสู้รบบริเวณตะวันออกกลาง เสนอแนะแนวทางหรือมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น สั่งการส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของตน รวมถึง

^{๔๗} พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ มาตรา ๗.

^{๔๘} พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ มาตรา ๘.

^{๔๙} พระราชกำหนดป้องกันและแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ มาตรา ๙.

^{๕๐} คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๖๙ เรื่อง กำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง (๖ มีนาคม ๒๕๖๙) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๓ ตอนพิเศษ ๕๘ ง หน้า ๑ - ๒.

^{๕๑} “สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๙” (รัฐบาลไทย, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.thaigov.go.th/th/news/162210>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

หน้าที่อื่น ๆ ตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีกำหนด^{๕๒} ทั้งนี้ ศบก. ยังได้จัดการแถลงข่าวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกวันเวลา ๑๘.๑๐ น. โดยมีเนื้อหาสาระเป็นการสรุปสถานการณ์บริเวณตะวันออกกลางและความคืบหน้าในการช่วยเหลือคนไทยในพื้นที่ดังกล่าว^{๕๓}

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการจัดทำ **แผนปฏิบัติการด้านการเตรียมพร้อมและการบริหารวิกฤตการณ์พลังงาน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)** เพื่อให้ประเทศมีความพร้อมในการป้องกันผลกระทบและบริหารจัดการวิกฤตการณ์พลังงานอย่างทันท่วงที เพื่อให้มีพลังงานเพียงพอในราคาที่เหมาะสมและกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบและโอกาสในการเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงานในทุก ๆ ปี จากสถานการณ์ฉุกเฉินที่เคยเกิดขึ้นและมีแนวโน้มเกิดขึ้นทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีการจัดเตรียมสถานการณ์สมมติกรณีการปิดช่องแคบฮอร์มุซ ที่ทำให้ปริมาณนำเข้าน้ำมันดิบของไทยหายไปเป็นจำนวนมาก มีการควบคุมปริมาณน้ำมันคงเหลือ และจำเป็นต้องมีการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้อย่างกว้างเพียงว่า ควรให้มีการกำหนดเกณฑ์การปันส่วนน้ำมันแต่ละภาคส่วนเพื่อเป็นแนวทางบริหารสำหรับสำนักงานพลังงานจังหวัดเตรียมข้อมูลการใช้น้ำมันให้พร้อมเท่านั้น^{๕๔}

ในส่วนของความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศไทยโดยกระทรวงพลังงาน ได้เสนอร่างแผนงานความร่วมมือระหว่างกระทรวงพลังงานกับทบวงพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency หรือ IEA) ประจำปี ค.ศ. ๒๐๒๖ - ๒๐๒๗ ในลักษณะความร่วมมือเชิงนโยบายและวิชาการ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล การแลกเปลี่ยนบุคลากร และการฝึกอบรม^{๕๕} และในสถานการณ์ความไม่สงบในบริเวณตะวันออกกลาง ประเทศไทยในฐานะประเทศพันธมิตร (Association Country) ได้ประกาศสนับสนุนให้ IEA และประเทศสมาชิก ดำเนินมาตรการระบายน้ำมันสำรองเพื่อแก้ไขและบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น^{๕๖} ทั้งยังมีการดำเนินการด้านความร่วมมือในระดับพหุภาคีและทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ มากมาย อาทิ ด้านการค้า การลงทุน การสำรองน้ำมัน ตลอดจนการสำรวจและพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น^{๕๗}

^{๕๒} “นายกฯ ลงนามคำสั่งตั้ง “ศบก.” ติดตามสถานการณ์สู้รบตะวันออกกลาง บูรณาการทุกหน่วยงานรับมือผลกระทบต่อไทย รองนายกฯ พิพัฒน์ นั่งเป็นประธานการประชุมนัดแรกในฐานะ ผอ.ศูนย์ฯ ณ ทำเนียบรัฐบาลวันนี้” (รัฐบาลไทย, ๖ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.thaigov.go.th/th/news/162122>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

^{๕๓} “สรุปการแถลงข่าวของศูนย์บริหารและติดตามสถานการณ์การสู้รบในภูมิภาคตะวันออกกลาง วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๙” (กระทรวงการต่างประเทศ, ๖ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.mfa.go.th/th/content/pb-summary-06032026-th?page=67403f9fc93410213728ffa3&menu=674040c6356f402374088c23>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

^{๕๔} กระทรวงพลังงาน, “แผนปฏิบัติการด้านการเตรียมพร้อมและการบริหารวิกฤตการณ์พลังงาน (พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐)” หน้า ๗ และ ๓๖.

^{๕๕} “กรมเห็นชอบร่างแผนงานความร่วมมือไทย - IEA ปี ๒๕๖๙ - ๒๕๗๐ หนุนความมั่นคงพลังงาน - เร่งเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาด” (รัฐบาลไทย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙) <<https://www.thaigov.go.th/th/news/161633>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

^{๕๖} ข่าวพลังงาน, “ประเทศไทย ร่วมมือ IEA สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน” (กระทรวงพลังงาน, ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.energy.go.th/th/hot-news/30416>> สืบค้นเมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๙.

^{๕๗} กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, “ความมั่นคงทางพลังงานของไทยและความร่วมมือด้านปิโตรเลียมของไทยกับต่างประเทศ” (กระทรวงการต่างประเทศ, ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓) <https://image.mfa.go.th/mfa/0/QxiPYT4JgT/migrate_directory/energy-20120413-044542-728526.pdf> สืบค้นเมื่อ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๙.

บทที่ ๒ กฎหมายต่างประเทศและมาตรการเกี่ยวกับความมั่นคงด้านน้ำมัน

International Energy Agency (IEA)

ทบวงการพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency หรือ IEA) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ เป็นหน่วยงานอิสระ จัดตั้งโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development หรือ OECD) ซึ่งประเทศสมาชิก IEA จะต้องเป็นสมาชิกของ OECD ด้วย^{๕๘}

IEA ประกอบด้วย ประเทศสมาชิก (Member countries) จำนวน ๓๒ ประเทศ^{๕๙} ประเทศพันธมิตร (Association countries) จำนวน ๑๓ ประเทศ รวมถึงไทย^{๖๐} และประเทศที่อยู่ระหว่างกระบวนการภาคยานุวัติเข้าเป็นสมาชิก ๕ ประเทศ^{๖๑}

ภารกิจของ IEA

IEA มีภารกิจหลักในการสร้างความมั่นคงด้านการจัดหาพลังงานและความร่วมมือด้านนโยบาย ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดตั้งกลไกการดำเนินการร่วมกัน เพื่อตอบสนองต่อการขาดแคลนน้ำมันที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนากรอบนโยบายการอนุรักษ์พลังงาน การดำเนินการของ IEA เป็นไปเพื่อหลีกเลี่ยง บรรเทา และบริหารจัดการการขาดแคลน และวิกฤตด้านพลังงาน โดยเริ่มจากน้ำมัน และค่อย ๆ ขยายขอบเขตการดำเนินงานไปถึงความมั่นคงด้านก๊าซธรรมชาติ ไฟฟ้า และพลังงานสะอาด แม้ว่าภัยคุกคามระบบพลังงานจะเพิ่มขึ้น แต่ IEA ยังคงสอดส่องดูแลและวิเคราะห์ภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ การโจมตีโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานทางไซเบอร์ และปัญหาการจัดการพลังงานต่าง ๆ รวมถึงสภาวะอากาศที่รุนแรงผิดปกติ^{๖๒} และเสนอแนะนโยบายที่ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อช่วยให้ประเทศต่าง ๆ สามารถจัดหาพลังงานที่มีความมั่นคงและยั่งยืน ราคาพลังงานที่เหมาะสม รวมถึงอุปสงค์และอุปทานของพลังงานหมุนเวียน น้ำมัน ก๊าซ และถ่านหิน ประสิทธิภาพการใช้พลังงาน เทคโนโลยีพลังงานสะอาด ระบบและตลาดไฟฟ้า การเข้าถึงพลังงาน การบริหารจัดการความต้องการใช้พลังงาน และอื่น ๆ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๕ เป็นต้นมา IEA ได้เปิดรับประเทศใหม่ที่สำคัญ ๆ เพื่อขยายผลการดำเนินงานในระดับโลกและเสริมสร้างความร่วมมือในด้านความมั่นคงทางพลังงาน^{๖๓}

^{๕๘} Richard Scott, The History of the International Energy Agency – The First 20 Years (Volume One) Origin and Structure of the IEA (International Energy Agency, 1994). pages 22-24.

^{๕๙} ออสเตรเลีย เบลเยียม แคนาดา เดนมาร์ก เยอรมัน ไอร์แลนด์ อิตาลี ญี่ปุ่น ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา กรีซ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย โปรตุเกส ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส ฮังการี สาธารณรัฐเชค เกาหลีใต้ สโลวาเกีย โปแลนด์ เอสโตเนีย เม็กซิโก ลิทัวเนีย และลัตเวีย.

^{๖๐} อาร์เจนตินา บราซิล จีน อียิปต์ อินเดีย อินโดนีเซีย โมร็อกโก สิงคโปร์ แอฟริกาใต้ ยูเครน เคนยา เซเนกัล และไทย.

^{๖๑} บราซิล ชิลี โคลอมเบีย อิสราเอล และคอซตาริกา.

^{๖๒} International Energy Agency, “Energy Security: Reliable, affordable access to all fuels and energy sources” <<https://www.iea.org/topics/energy-security>> accessed 18 March 2026.

^{๖๓} International Energy Agency, “Mission: The IEA works with governments and industry to shape a secure and sustainable energy future for all” <<https://www.iea.org/about/mission>> accessed 17 March 2026.

ในปัจจุบัน ความมั่นคงในการจัดหาน้ำมันเป็นสิ่งที่อยู่ในความกังวลของรัฐบาลทั่วโลก IEA กำหนดให้มีระบบการสำรองน้ำมัน โดยให้ประเทศสมาชิกเก็บสำรองน้ำมันเป็นเวลาอย่างน้อย ๙๐ วัน ของปริมาณน้ำมันนำเข้าสุทธิ และประเทศสมาชิกของ IEA มีหน้าที่ต้องจำกัดปริมาณความต้องการใช้น้ำมันตามมาตรการจำกัดความต้องการใช้น้ำมัน (Demand Restraint Programme) เพื่อลดความต้องการในการใช้น้ำมันในช่วงเวลาที่เกิดการขาดแคลนหรือเกิดปัญหาในการจัดหา น้ำมัน เช่น ธรณภัยให้ลดการใช้รถส่วนบุคคลและหันมาใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะแทน

มาตรการปล่อยน้ำมันไปสู่ตลาดซึ่งเป็นกลไกการตอบสนองต่อสภาวะฉุกเฉินด้านน้ำมันของ IEA เป็นกลไกเสริมสร้างความมั่นคงที่สำคัญในตลาดน้ำมันทั่วโลก โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๑ เป็นต้นมา IEA ได้ตอบโต้กับภาวะการให้น้ำมันที่หยุดชะงักหลายครั้ง โดยจัดส่งน้ำมันเพิ่มเติมไปสู่ตลาดในช่วงเกิดความโกลาหลจากสงคราม จากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ และจากสภาวะอากาศที่ผิดปกติอย่างรุนแรง โดยเมื่อไม่นานมานี้ ในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ IEA ได้ร่วมมือตอบสนองหรือตอบโต้ครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ โดยการปล่อยน้ำมันสำรองมากกว่า ๑๘๐ ล้านบาร์เรล เพื่อแก้ไขปัญหาด้านน้ำมันจากกรณีรัสเซียบุกยูเครน แสดงให้เห็นว่า แม้ในช่วงที่มีเหตุการณ์ขาดแคลนน้ำมันในตลาด น้ำมันสำรองฉุกเฉินของ IEA ก็ยังสามารถช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดในตลาดน้ำมันและยังช่วยลดความเสียหายต่อเศรษฐกิจได้อีกด้วย^{๖๔} สอดคล้องกับสนธิสัญญาจัดตั้งสำนักงานพลังงานระหว่างประเทศ (Agreement on an International Energy Programme หรือ IEP) ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกมีพันธกรณีที่จะต้องเก็บสำรองน้ำมันไม่น้อยกว่า ๙๐ วันของการนำเข้าน้ำมันสุทธิ และพร้อมที่จะปฏิบัติการร่วมกันในการตอบสนองหรือตอบโต้ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันซึ่งกระทบต่อตลาดน้ำมันโลก โดยประเทศสมาชิกมีความยืดหยุ่นในการเก็บสำรองน้ำมันดิบหรือน้ำมันที่ผ่านกระบวนการกลั่นแล้วตามพันธกรณี การสำรองเพื่อใช้ในสภาวะฉุกเฉินและเพื่อการค้า รวมถึงการสำรองน้ำมันในประเทศอื่นภายใต้ความตกลงทวิภาคีด้วย ประเทศสมาชิกจึงสามารถตัดสินใจได้ว่าจะปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธสัญญาที่ทำไว้กับ IEA เรื่องการเก็บสำรองน้ำมันตามรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ภายในประเทศของตน ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์หยุดชะงักในการจัดหาน้ำมันอย่างรุนแรง สมาชิกของ IEA อาจตัดสินใจปล่อยน้ำมันที่สำรองไว้เหล่านี้ไปยังตลาดน้ำมัน โดยประเทศสมาชิกมีการสำรองน้ำมันฉุกเฉินที่สามารถใช้เพื่อสร้างความมั่นใจว่าจะมีน้ำมันสำรองเพียงพอ ๙๐ วัน ตามที่กำหนดไว้ ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) Industry Stocks (๒) Government Stocks และ (๓) Agency Stocks ทั้งนี้ หลายประเทศใช้เพียง ๑ ประเภท แต่บางประเทศจะใช้รวมกันทั้ง ๓ ประเภท และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับสภาวะฉุกเฉินอื่น ๆ ประเทศสมาชิก IEA ต้องถูกประเมินทุก ๆ ๕ ปี ในลักษณะที่เป็นกระบวนการประเมินจากประเทศสมาชิกซึ่งกันและกัน (Peer to Peer Review Process)^{๖๕}

มาตรการรับมือในเหตุฉุกเฉิน (Emergency Response Measure)

IEA มีมาตรการรับมือในเหตุฉุกเฉินโดยออกแบบระบบการตอบสนองร่วมกัน (The Agency's Collective Response System) เพื่อลดผลกระทบด้านเศรษฐกิจในเชิงลบของการขาดแคลนน้ำมันที่เกิดขึ้นอย่างกระทันหัน โดยจะมีการจัดส่งน้ำมันเพิ่มเติมไปยังตลาดน้ำมัน ซึ่งระบบดังกล่าวมุ่งหมายที่จะบรรเทาการขาดแคลนน้ำมันระยะสั้น เช่น การปล่อยน้ำมันสำรองฉุกเฉิน และ/หรือ

^{๖๔} International Energy Agency, “Energy Security: Oil security” <<https://www.iea.org/topics/energy-security>> accessed 18 March 2026.

^{๖๕} International Energy Agency, “Oil security and emergency response : Ensuring quick and effective response to major supply disruptions” <<https://www.iea.org/about/oil-security-and-emergency-response>> accessed 18 March 2026.

การลดความต้องการโดยการใช้น้ำมัน การจำกัดความต้องการใช้น้ำมัน อย่างไรก็ตาม มาตรการตอบสนองร่วมกัน ไม่ใช่เครื่องมือที่จะใช้แก้ปัญหาทางด้านราคาหรือการขาดแคลนน้ำมันในระยะยาว การนำมาตราการอื่น ๆ เช่น การลดการนำเข้าน้ำมัน การเพิ่มความหลากหลายของการจัดหาพลังงาน และ/หรือการพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทางเลือกจึงอาจเป็นมาตรการที่เหมาะสมกว่า

กรณีเกิดการขาดแคลนน้ำมันอย่างรุนแรง สำนักเลขาธิการ IEA จะประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตลาดน้ำมัน เช่น การประเมินการสูญเสียการจัดหาน้ำมัน ปริมาณน้ำมันสำรองเชิงพาณิชย์ที่มีอยู่ และกำลังการผลิตส่วนเกินที่สามารถนำมาใช้ได้ในระยะเวลายั่งยืน ซึ่งจะอ้างอิงจากการหารือร่วมกับรัฐบาลของประเทศผู้ผลิต และหากมีความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติการร่วมกันในการตอบสนองต่อการขาดแคลนน้ำมัน การตัดสินใจที่เริ่มปฏิบัติการร่วมกันจะเกิดขึ้นภายหลังจากได้มีการประเมินความหยุดชะงักและสภาพตลาดในปัจจุบันแล้ว โดยในระหว่างกระบวนการตัดสินใจดังกล่าว สำนักเลขาธิการ IEA จะได้ทราบข้อมูลและความคิดเห็นของคณะผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมน้ำมัน ได้แก่ คณะที่ปรึกษาภาคอุตสาหกรรม (the Industry Advisory Board หรือ IAB) และหากมีการพิจารณาแล้วว่า การหยุดชะงักของการจัดหาน้ำมันนั้นรุนแรงและจะส่งผลกระทบต่อตลาดพลังงานโลกอย่างมีนัยสำคัญ ก็อาจมีการเสนอให้ดำเนินมาตรการปฏิบัติการร่วมกันของ IEA (IEA Collective Action)

นอกเหนือจากการปล่อยน้ำมันสำรองแล้ว ประเทศสมาชิก IEA ยังมีมาตรการอื่น ๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบของการหยุดชะงักในการจัดหาพลังงาน ซึ่งมาตรการเหล่านี้ครอบคลุมถึง

๑) มาตรการจำกัดความต้องการใช้น้ำมันจากเบาไปหาหนัก เช่น การรณรงค์ให้สนับสนุนโดยสมัครใจ จนไปถึงมาตรการที่หนัก เช่น การจำกัดการขับขี่ ซึ่งส่วนใหญ่การขนส่งทางถนนจะเป็นเป้าหมายหลักที่อาจอยู่ภายใต้มาตรการดังกล่าว เนื่องจากมีสัดส่วนของการบริโภคน้ำมันจำนวนมาก

๒) มาตรการเปลี่ยนไปใช้เชื้อเพลิงอื่น ๆ เช่น การนำก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงแทนน้ำมันในกรณีที่น้ำมันขาดแคลน

๓) การเร่งกำลังการผลิตน้ำมัน เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำมัน

๔) การผ่อนปรนข้อกำหนดทางเทคนิคของเชื้อเพลิงเป็นการชั่วคราว เช่น มาตรฐานสิ่งแวดล้อมหรือคุณภาพของเชื้อเพลิง เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการจัดหาพลังงาน^{๖๖}

เครือรัฐออสเตรเลีย (ออสเตรเลีย)

ออสเตรเลียได้กำหนดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านน้ำมัน ๒ ฉบับ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติความมั่นคงด้านเชื้อเพลิง ค.ศ. ๒๐๒๑ (Fuel Security Act 2021) (ใช้ในสถานการณ์ปกติ)

Fuel Security Act 2021 ได้กำหนดกรอบทางกฎหมายสำหรับรัฐบาลออสเตรเลียที่จะกำหนดให้ต้องมีการเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ โดยกำหนดให้ต้องมีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ (Minimum Stockholding Obligation) ซึ่งมาตรา ๕ ได้กำหนดค่านิยมของถ้อยคำต่าง ๆ ที่ใช้ในกฎหมายฉบับดังกล่าวไว้ เช่น คำว่า MSO ให้หมายถึง Minimum Stockholding Obligation และคำว่า MSO product หมายถึง น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล น้ำมันก๊าด และผลิตภัณฑ์อื่นภายใต้ความหมายของพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลปิโตรเลียมและเชื้อเพลิงอื่น ๆ ค.ศ. ๒๐๑๗ (Petroleum and Other

^{๖๖} เพิ่งอ้าง.

Fuels Reporting Act 2017) รวมถึงกำหนดให้ FSSP เป็นคำย่อของ Fuel Security Services Payment เป็นต้น^{๖๗}

สำหรับในสถานการณ์ปกติ นอกจากมีกฎหมายที่กำกับดูแลความมั่นคงด้านน้ำมันเชื้อเพลิงแล้ว โดยที่ออสเตรเลียมีความมุ่งหมายที่จะใช้เชื้อเพลิงทางเลือกและเทคโนโลยียานยนต์รูปแบบใหม่ควบคู่ และผสมผสานกับการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง โดยจะตรวจสอบตลาดเชื้อเพลิงและทำงานร่วมกับอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงและพลังงานเพื่อทำให้ประเทศมีความมั่นคงด้านเชื้อเพลิงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านในอนาคต รัฐบาลออสเตรเลียจึงมีการใช้มาตรการที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ ปรับปรุงคุณภาพเชื้อเพลิงและคุ้มครองผู้บริโภคและเศรษฐกิจจากการขาดแคลนน้ำมัน โดยมาตรการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) มาตรการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ (Securing a National Fuel Reserve)

การเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง กระทำโดยใช้มาตรการ Minimum Stockholding Obligation หรือ MSO ซึ่งเป็นการรักษาปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงขั้นต่ำภายในประเทศ จะสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้เชื้อเพลิงและรัฐบาลในการปรับตัวให้สามารถรับมือกับการขาดแคลนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยมาตรการ MSO เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความมั่นคงของน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ และถูกใช้ทั่วไปในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่น นอกจากนี้ คลังสำรองน้ำมันของประเทศที่จัดตั้งขึ้นโดยมาตรการนี้ สามารถใช้หรือปล่อยสู่ตลาดในช่วงเวลาที่ประสบปัญหาการจัดการจัดหา น้ำมันเชื้อเพลิงหรือในกรณีฉุกเฉินด้านน้ำมันและกรณีความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มสูงขึ้นโดยไม่คาดคิด

(๒) มาตรการรักษาความสามารถในการกลั่นภายในประเทศ (the Fuel Security Services Payment หรือ FSSP)

มาตรการ FSSP ช่วยสร้างให้ออสเตรเลียมีความสามารถในการกลั่นน้ำมันระยะยาว ในลักษณะเป็นมาตรการที่รัฐบาลจ่ายเงินให้แก่โรงกลั่นในช่วงที่ไม่มีผลกำไร โดยขึ้นอยู่กับจำนวนลิตรของน้ำมันที่ผลิต และโรงกลั่นจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในช่วงเวลาที่การผลิตหยุดชะงักและไม่ใช้ช่วงเวลาที่โรงกลั่นมีผลกำไรดี

(๓) มาตรการสร้างถังเก็บหรือสถานที่เก็บน้ำมันดีเซลสำรองภายในประเทศเพิ่มเติม (Boosting Australia's Diesel Storage Programme หรือ BADSP)

มาตรการ BADSP คือการให้ทุนสนับสนุนแบบแข่งขัน โดยมีการร่วมสมทบทุนจากภาคอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บโดยสร้างถังเก็บเชื้อเพลิง และสนับสนุนการจ้างงานหลายตำแหน่ง เนื่องจากออสเตรเลียใช้พลังงานจากน้ำมันดีเซลมากกว่าจากไฟฟ้า น้ำมันดีเซลเป็นเชื้อเพลิงที่สำคัญและใช้ประโยชน์ได้หลากหลายที่สุด ทั้งยังจำเป็นในการบริการฉุกเฉิน ซึ่งทำให้สามารถขนส่งอาหาร อุปกรณ์และยาได้ นอกจากนี้ ยังเป็นเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าสำหรับการบริการที่สำคัญอย่างยิ่ง เช่น โรงพยาบาล สุขาภิบาล และการผลิตไฟฟ้าในชุมชนที่ห่างไกล การเพิ่มการเก็บน้ำมันดีเซลภายในประเทศผ่านมาตรการ Industry Stockholding Obligation จะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคและเศรษฐกิจจากการขาดแคลนเชื้อเพลิงสำคัญนี้

(๔) มาตรการยกระดับหรือปรับปรุงโรงกลั่น (Refinery Upgrades Programme)

มาตรการนี้มุ่งปรับปรุงคุณภาพเชื้อเพลิง โดยปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงของออสเตรเลียและลดปริมาณกำมะถันในน้ำมันเบนซิน ซึ่งมาตรการนี้ได้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน

^{๖๗} Fuel Security Act 2021 (The Commonwealth of Australia) section 5.

แก๊วโรงกลั่นของออสเตรเลียที่มีเหลือเพียง ๒ แห่ง^{๖๘} ให้ผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีคุณภาพสูงสอดคล้องกับมาตรฐานใหม่

การสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนแบบปิด (ไม่ต้องแข่งขัน) เพื่อปรับปรุงหรือยกระดับโครงสร้างสำคัญของโรงกลั่น ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะให้เป็น ๒ ระยะ

ระยะที่ ๑ สนับสนุนเงินจำนวนมากกว่า ๑๒๕ ล้านดอลลาร์ ต่อโรงกลั่นที่พร้อมใช้งานเพื่อผลิต ultra-low sulfur (maximum 10 ppm) petrol

ระยะที่ ๒ สนับสนุนเงินจำนวนมากกว่า ๒๖ ล้านดอลลาร์ ต่อโรงกลั่นที่พร้อมใช้งานเพื่อผลิต lower aromatics petrol

(๕) มาตรการปรับปรุงกฎหมายด้านน้ำมันเชื้อเพลิงของออสเตรเลียให้มีความทันสมัย (Modernising Australia's Fuel Legislation)

มาตรการนี้เป็นการประเมินว่ากฎหมายบรรลู่วัตถุประสงค์เชิงนโยบายหรือไม่ เพื่อนำไปปรับปรุงกฎหมายด้านน้ำมันเชื้อเพลิงของออสเตรเลียให้มีความทันสมัย และทำให้ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม และประชาชนได้รับประโยชน์จากกฎหมายที่ดีขึ้น โดยกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสิ่งแวดล้อม พลังงานและน้ำได้มีการเผยแพร่ผลการตรวจประเมินของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติมาตรฐานคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง ค.ศ. ๒๐๐๐ (Fuel Quality Standards Act 2000) กฎระเบียบการแข่งขันและผู้บริโภค ค.ศ. ๒๐๑๗ (Competition and Consumer (Industry Codes - Oil) Regulations 2017) พระราชบัญญัติการรายงานปิโตรเลียมและเชื้อเพลิงอื่น ๆ ค.ศ. ๒๐๑๗ (Petroleum and Other Fuels Reporting Act 2017) และกฎระเบียบการรายงานปิโตรเลียมและเชื้อเพลิงอื่น ๆ ค.ศ. ๒๐๑๗ (Petroleum and Other Fuels Reporting Rules 2017) ซึ่งผลการตรวจประเมินปรากฏว่ากฎหมายบรรลู่วัตถุประสงค์ตามนโยบายและขอบเขตที่กำหนดไว้^{๖๙} เช่น พระราชบัญญัติมาตรฐานคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง จากการประเมินพบว่า มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นตรงกันว่ากฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นในการใช้บังคับอยู่ อีกทั้งรัฐได้นำเอาคำแนะนำของผู้ประเมินมาประกอบการพิจารณา เช่น การพัฒนาคุณภาพของน้ำมันดีเซลในอุตสาหกรรมเหมือนแร่และการเกษตรโดยมีวัตถุประสงค์ในการลดการปล่อยมลพิษและส่งเสริมด้านเทคโนโลยี เนื่องจากมาตรฐานของเชื้อเพลิงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงควรที่จะมีกฎหมายมากำกับดูแลให้ได้มาตรฐาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ต่อภาคประชาชนในด้านสุขภาพ และต่อสิ่งแวดล้อมในการลดการปล่อยคาร์บอนและเปลี่ยนผ่านไปสู่พลังงานสะอาด ดังนั้น ต้นทุนในการกำกับดูแลตามกฎหมายยังคงได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่ได้รับ การประเมินกฎหมายจึงทำให้มั่นใจได้ว่ากฎหมายจะถูกบังคับใช้อย่างเหมาะสม^{๗๐}

^{๖๘} โรงกลั่น Ampol's Lytton ในเมืองบริสเบน และโรงกลั่น Viva Energy's Geelong ทางตะวันตกของเมืองเมลเบิร์น.

^{๖๙} Australian Government: Department of Climate Change, Energy, the Environment and Water, "Australia's fuel security" <<https://www.dcceew.gov.au/energy/security/australias-fuel-security>> accessed 16 March 2026.

^{๗๐} The Department of Climate Change, Energy, the Environment and Water, "Fuel Quality Standards Act 2000 Independent Review" (5 May 2023), <<https://www.dcceew.gov.au/sites/default/files/documents/ey-fqs-act-final-report.pdf>> accessed 23 March 2026.

(บ) มาตรการจัดหา Diesel Exhaust Fluid เพื่อให้ออสเตรเลียเดินทางต่อไป (Securing Diesel Exhaust Fluid to Keep Australia Moving)

ออสเตรเลียได้มีการลงทุนเพื่อการจัดหาและเก็บสำรอง Diesel Exhaust Fluid (DEF) และ Technical Grade Urea (TGU) ซึ่ง DEF เป็นสารสำคัญของเครื่องยนต์ดีเซลสมัยใหม่ที่มีระบบ Selective Catalytic Conversion (SCR) หากไม่มีสารดังกล่าวรถจะไม่สามารถทำงานได้ DEF จะช่วยลดการปล่อยควันที่เป็นพิษซึ่งอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม และการขาดแคลน DEF อาจส่งผลให้การขนส่งหยุดชะงัก ในกรณีการจัดหาหยุดชะงัก คลังสำรองจะถูกนำมาใช้ต่อเมื่อคลังของภาคอุตสาหกรรมทั่วประเทศหมดลง และต้องมีคำสั่งจากรัฐบาลให้ระบายนและจำหน่ายคลังนี้ได้เท่านั้น

(หมายเหตุ: มีกฎหมายลำดับรองหรือกฎที่เกี่ยวข้องกับ Fuel Security Act 2021 คือ Fuel Security (Minimum Stockholding Obligation) Rules 2022 และ Petroleum and Other Fuels Reporting Rules 2017)

๒) พระราชบัญญัติสถานการณ์ฉุกเฉินด้านเชื้อเพลิง ค.ศ. ๑๙๘๔ (Liquid Fuel Emergency Act 1984) (ใช้ในสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมัน)

กรณีที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินหรือเกิดสถานการณ์ขาดแคลนน้ำมัน Liquid Fuel Emergency Act 1984 มาตรา ๑๖ ให้อำนาจผู้ว่าการทั่วไป (Governor-General of the Commonwealth of Australia) ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิงแห่งชาติ ภายหลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างรัฐและดินแดนภายใต้เครือรัฐออสเตรเลีย และเมื่อมีประกาศกรณีฉุกเฉินเช่นว่าแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและพลังงานจะเป็นผู้มีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับการควบคุมปริมาณน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติสำรองที่อยู่ในการถือครองของภาคอุตสาหกรรม^{๗๑} การขายน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศออสเตรเลีย^{๗๒} ตลอดจนให้ผลิตหรือกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิง^{๗๓} ทั้งนี้ มีมาตรการสำคัญที่จะนำมาใช้ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ดังนี้

(๑) แผนการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิงแห่งชาติ (National Liquid Fuel Emergency Response Plan หรือ NLFERP)

แผนการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิง (แผนฯ) พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการพิจารณาสถานการณ์ฉุกเฉินด้านการจัดหาน้ำมันแห่งชาติ (National Oil Supplies Emergency Committee หรือ NOSEC) ซึ่งจะมีตัวแทนของรัฐบาลกลาง รัฐบาลประจำรัฐและมลรัฐต่าง ๆ และตัวแทนจากอุตสาหกรรมเชื้อเพลิง อาทิ สถาบันปิโตรเลียมแห่งออสเตรเลีย Shell ExxonMobil Caltex BP และ Woolworths Petrol เข้าร่วมด้วย แผนฯ ดังกล่าวมีขึ้นเพื่อรับรองว่า ในสถานการณ์การขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันเชื้อเพลิงจะถูกบริหารจัดการและจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม ลดผลกระทบต่อผู้ใช้งาน โดยแผนฯ จะกำหนดเกี่ยวกับการเตรียมการและการประสานงานร่วมกันเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิงแห่งชาติ ซึ่งมาตรการที่จะกำหนดไว้ในแผนฯ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) รับรองว่าผู้ใช้งานสำคัญ (Essential Users) จะมีน้ำมันเชื้อเพลิงเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่

^{๗๑} Liquid Fuel Emergency Act 1984 (The Commonwealth of Australia) section 18.

^{๗๒} Liquid Fuel Emergency Act 1984 (The Commonwealth of Australia) section 19.

^{๗๓} Liquid Fuel Emergency Act 1984 (The Commonwealth of Australia) section 20.

๒) รับรองว่าผู้ใช้งานอื่นได้รับน้ำมันเชื้อเพลิงนานที่สุดเท่าที่ทำได้ และน้ำมันเชื้อเพลิงที่จัดสรรมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

๓) ช่วยลดผลกระทบของการขาดแคลนน้ำมันต่ออุตสาหกรรมและการค้า

๔) ออสเตรเลียได้ปฏิบัติตามพันธกรณีในฐานะประเทศสมาชิกของ IEA

อนึ่ง กรมสิ่งแวดล้อมและพลังงานเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์รวมถึงการดำเนินการต่าง ๆ ในแผนฯ ให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ได้ตกลงร่วมกัน การปรึกษาหารือกับทุกหน่วยงานที่มีรายชื่ออยู่ในแผนฯ ก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงใด ๆ การแจ้งให้ทุกหน่วยงานที่มีรายชื่ออยู่ในแผนฯ ทราบถึงการแก้ไขปรับปรุงแผนฯ รวมถึงการทดสอบระบบการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงรายชื่อและข้อมูลการติดต่อให้เป็นปัจจุบัน^{๗๔}

(๒) มาตรการกำหนดผู้ใช้งานสำคัญ (Essential Users)

การกำหนดผู้ใช้งานสำคัญเป็นมาตรการภายใต้พระราชบัญญัติสถานการณ์ฉุกเฉินด้านเชื้อเพลิง กล่าวคือ ถ้าจำเป็นต้องใช้มาตรการของรัฐบาลในการจำกัดปริมาณการซื้อหรือใช้น้ำมันในระหว่างภาวะฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิง สินค้าหรือบริการที่สำคัญบางชนิดต้องดำเนินการต่อไปเพื่อให้มีอยู่หรือสามารถหาซื้อได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดความเสียหายต่อสุขภาพอย่างร้ายแรงหรือความปลอดภัยของชุมชน โดยผู้จำหน่ายสินค้าหรือผู้ให้บริการเหล่านี้ จะเรียกว่า “Essential Users”

Essential Users อาจได้รับการยกเว้นมิให้ต้องอยู่ภายใต้มาตรการของรัฐบาลในการจำกัดปริมาณการซื้อหรือใช้น้ำมัน ได้แก่ การบริการรถพยาบาล การบริการด้านการคุมขังหรือคุมประพฤติ การบริการช่วยชีวิตหรือเพลิงไหม้ การบริการตำรวจ การบริการของหน่วยงานกู้ภัยฉุกเฉินระดับรัฐ การบริการด้านการขนส่งสาธารณะและการบริการรถแท็กซี่^{๗๕}

(๓) มาตรการการจำกัดการจำหน่ายแบบปลีก (Retail Rationing)

การจำกัดการจำหน่ายแบบปลีกเป็นมาตรการภายใต้พระราชบัญญัติสถานการณ์ฉุกเฉินด้านเชื้อเพลิง โดยกำหนดกรอบการจัดสรรน้ำมันให้แก่ผู้ซื้อน้ำมันรายย่อยทั่วไป เพื่อเป็นเกณฑ์ใช้ในการควบคุมการจัดสรรน้ำมันในออสเตรเลีย โดยระบบนี้จะจำกัดปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผู้ซื้อสามารถซื้อได้ไม่เกินมูลค่ารวมต่อวันที่กำหนดไว้

(๔) การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และการสั่งการหรือแนะนำภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิงแห่งชาติ

Liquid Fuel Emergency Act 1984 กำหนดให้ผู้ที่การทั่วไปมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันแห่งชาติ (National Liquid Fuel Emergency) และเมื่อมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว จะเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและพลังงานในการสั่งการหรือนำตามกฎหมายต่อไป เช่น ออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้บรรดาอุตสาหกรรมทำการเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยเก็บไว้ในประเทศ ออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้ประกอบกิจการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจัดเก็บข้อมูลทางสถิติ ออกคำสั่งให้ย้ายน้ำเชื้อเพลิงไปเก็บไว้

^{๗๔} National Liquid Fuel Emergency Response Plan: Policy Manual <<https://michaelwest.com.au/wp-content/uploads/2024/12/Fuel-Security-Policy-Documents.pdf>> accessed 17 March 2026.

^{๗๕} Australian Government : Department of Climate Change, Energy, the Environment and Water, “The Liquid Fuel Emergency Act 1984” <<https://www.dcceew.gov.au/energy/security/energy-emergency-management-forums/liquid-fuel-emergency-act>> accessed 17 March 2026.

ในสถานที่แห่งใหม่ ออกคำสั่งให้ผู้ประกอบกิจการนำน้ำมันเชื้อเพลิงออกจำหน่ายในระหว่างสถานการณ์ฉุกเฉินได้ ให้คำแนะนำแก่เอกชนในการผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศ ให้คำแนะนำแก่เอกชนในการจัดสรรน้ำมันเชื้อเพลิงให้แก่ลูกค้ารายใหญ่ และให้คำแนะนำแก่เอกชนเกี่ยวกับการควบคุมหรือการห้ามจัดหาน้ำมันเชื้อเพลิง^{๗๖}

ทั้งนี้ มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ไว้ ในแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิง ค.ศ. ๒๐๑๙ (Liquid Fuel Emergency Guideline 2019)^{๗๗} เพื่อเป็นกรอบหรือวางแนวทางการปฏิบัติเพิ่มเติมจาก Liquid Fuel Emergency Act 1984 และมีกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องคือ กฎระเบียบว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉินด้านน้ำมันเชื้อเพลิง ค.ศ. ๒๐๒๑ (Liquid Fuel Emergency Regulations 2021) ซึ่งกฎดังกล่าวกำหนดเรื่องสำคัญ ๒ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ คือ หลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกระทรวงพลังงาน ต้องแจ้งต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานของแต่ละรัฐ ก่อนการใช้อำนาจบางประการตามพระราชบัญญัติ

ประการที่ ๒ คือ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ได้รับผลกระทบอาจยื่นคำร้องขอให้รัฐมนตรีกระทรวงพลังงาน คำวินิจฉัยบางประการที่กระทำขึ้นภายใต้พระราชบัญญัตินี้^{๗๘}

ประเทศญี่ปุ่น

โดยที่ประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะและประสบภัยธรรมชาติบ่อยครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์แผ่นดินไหว อีกทั้งยังต้องพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ ญี่ปุ่นจึงต้องการความมั่นคงทางด้านพลังงานสูง^{๗๙} โดยเฉพาะน้ำมัน ระเบิดหรือกลไกที่ส่งเสริมความมั่นคงด้านน้ำมัน และการสำรองน้ำมันในภาวะฉุกเฉินจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านกฎหมายหลัก ๓ ฉบับ^{๘๐} ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับอุปทานและอุปสงค์น้ำมันปิโตรเลียม (Petroleum Supply and Demand Adjustment Act (Act No. 122 of 1973)) พระราชบัญญัติว่าด้วยองค์การทรัพยากรปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และแร่โลหะแห่งชาติญี่ปุ่น (Act on the Japan Oil, Gas and Metals National Corporation, Independent Administrative Agency (Act No. 94 of 2002)) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการสำรองน้ำมันปิโตรเลียม (Oil Stockpiling Act (Act No. 96 of 1975) ซึ่งสรุปสาระโดยสังเขปได้ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับอุปทานและอุปสงค์น้ำมันปิโตรเลียม (Petroleum Supply and Demand Adjustment Act (Act No. 122 of 1973) หรือ PSDA)^{๘๑} เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น

^{๗๖} Liquid Fuel Emergency Act 1984 (The Commonwealth of Australia) sections 12, 14, 14A, and 16-24.

^{๗๗} Liquid Fuel Emergency Guidelines 2019 (Guidelines of March 25, 2019) <<https://www.legislation.gov.au/F2019L00435/latest/text>> accessed 17 March 2026.

^{๗๘} The Minister for Energy and Emissions Reduction, “Liquid Fuel Emergency Regulations 2021 (F2021L01231) : Explanatory Statement (Regulations of 2021)” < https://classic.austlii.edu.au/au/legis/cth/num_reg/lfer2021202101231338/> accessed 18 March 2026.

^{๗๙} อัมพวัน ปันม่วง, “ปัญหากฎหมายว่าด้วยการแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ๒๕๖๐) หน้า ๑๖๖.

^{๘๐} International Energy Agency “Oil Security Toolkit: Japan’s Legislation on oil security” (IEA, 31 July 2020) <<https://www.iea.org/articles/japans-legislation-on-oil-security>> accessed 17 March 2026

^{๘๑} Petroleum Supply and Demand Adjustment Act (Act No. 122 of December 22, 1973) of Japan (“PSDA”).

ครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๗๓ เมื่อครั้งที่เกิดวิกฤตพลังงาน และมีการแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุดในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและอุปทานน้ำมันให้มีความเหมาะสม โดยการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคงไว้ซึ่งปริมาณอุปทานน้ำมันที่ได้สัดส่วน และลดการใช้น้ำมัน เพื่อประกันความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของประชาชนและความราบรื่นในการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ภายใต้สถานะที่ขาดแคลนการจัดหาน้ำมันในญี่ปุ่น และเมื่อภัยธรรมชาติได้ก่อให้เกิดภาวะขาดแคลนการจัดหาน้ำมันภายในประเทศ^{๘๒} โดยผู้กลั่นน้ำมัน ผู้นำเข้าน้ำมัน และผู้ค้าน้ำมัน จะต้องจัดเตรียมแผนการผลิต นำเข้า และจำหน่ายน้ำมันส่งให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรมญี่ปุ่น (Minister of Economy, Trade and Industry หรือ METI) ซึ่ง METI อาจออกคำสั่งให้ปรับเปลี่ยนแผนการผลิตดังกล่าวได้ เว้นแต่แผนของผู้นำเข้าน้ำมัน หากจำเป็น^{๘๓} และอาจให้คำแนะนำแก่ผู้ค้าน้ำมัน^{๘๔} นอกจากนี้ กฎหมายนี้ยังกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้น้ำมัน^{๘๕} และลดการใช้แก๊สโซลีน^{๘๖} และคำสั่งเกี่ยวกับการถือครองน้ำมันของผู้ค้าน้ำมัน^{๘๗} ซึ่งมาตรการตามกฎหมายดังกล่าวมีหลายระดับตั้งแต่ระดับที่ไม่เข้มงวด เช่น การรณรงค์ให้ประหยัดพลังงาน ไปจนถึงมาตรการระดับเข้มงวด เช่น การจำกัดปริมาณการใช้น้ำมันในภาคอุตสาหกรรมบางประเภทเป็นพิเศษ หรือการปันส่วนน้ำมัน โดยคำสั่งคณะรัฐมนตรี^{๘๘}

๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยองค์การทรัพยากรปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และแร่โลหะ แห่งชาติญี่ปุ่น (Act on the Japan Oil, Gas and Metals National Corporation, Independent Administrative Agency (Act No. 94 of 2002) หรือ Oil, Gas and Metals National Corporation Law หรือ OCL)^{๘๙} เป็นกฎหมายก่อตั้ง Japan Organization for Metals and Energy Security (JOGMEC) ซึ่งเป็น Incorporated Administrative Agency นิติบุคคลของประเทศญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ และถือเป็นการรวมหน้าที่และภารกิจของ Japan National Oil Corporation และ Metal Mining Agency of Japan เข้าไว้ด้วยกัน โดย JOGMEC มีอำนาจจัดสรรหรือจัดหาเงินทุนที่จำเป็นเพื่อประกันความมั่นคงในการจัดหาพลังงานน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ปิโตรเลียม และถ่านหิน ตลอดจนแร่ธาตุ รวมทั้งให้การสนับสนุนกิจกรรมการสำรวจแหล่งพลังงานและการพัฒนาโครงการอุตสาหกรรมสกัดพลังงานจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และบริหารจัดการระบบการสำรองทรัพยากรด้านพลังงานของประเทศทั้งน้ำมันและโลหะ เพื่อสนับสนุนให้ราคาของปิโตรเลียม ถ่านหิน ไฮโดรคาร์บอนและแร่ธาตุมีเสถียรภาพและอยู่ในระดับที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ อีกทั้งมีอำนาจในการจัดสรรเงินทุนเพื่อให้การดำเนินงานด้านพลังงานเป็นไปโดยลดการก่อให้เกิดมลพิษให้น้อยที่สุด และคุ้มครองสุขภาพของประชาชน^{๙๐} การดำเนินการของ JOGMEC นั้นปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น การลงทุนในการสำรวจและการสกัดปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และแร่ธาตุทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การให้การค้าประกันที่เกี่ยวข้องกับเงินทุนที่จำเป็นสำหรับการสกัด

^{๘๒} PSDA Article 1.

^{๘๓} PSDA Article 6.

^{๘๔} PSDA Article 11.

^{๘๕} PSDA Article 7.

^{๘๖} PSDA Article 9

^{๘๗} PSDA Article 10.

^{๘๘} PSDA Article 12.

^{๘๙} Act on Japan Organization for Metals and Energy Security/ Act on the Japan Oil, Gas and Metals National Corporation, Independent Administrative Agency (Act No. 94 of July 26, 2002) of Japan (“OCL”).

^{๙๐} OCL Article 3.

ไฮโดรคาร์บอนในต่างประเทศ การกลั่น การผลิตก๊าซธรรมชาติเหลว และการจัดเก็บก๊าซธรรมชาติ การให้คำแนะนำเชิงเทคนิคเกี่ยวกับการสำรวจและการสกัดปิโตรเลียม ถ่านหิน และแร่ธาตุ การสำรองผลิตภัณฑ์แร่โลหะและแร่ธาตุอื่น การให้เงินกู้เพื่อดำเนินมาตรการควบคุมมลพิษจากเหมืองแร่^{๙๑} นอกจากนี้ JOGMEC อาจกู้ยืมเงินระยะยาวหรือออกตราสารหนี้ด้านทรัพยากรปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และแร่โลหะ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการภายใต้ข้อบัญญัติประสงค์ขององค์การได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจาก METI^{๙๒} ทั้งนี้ รัฐบาลอาจให้การรับประกันในหนี้ของ JOGMEC ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินระยะยาวหรือการออกตราสารหนี้ดังกล่าวได้ด้วย^{๙๓}

๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยการสำรองน้ำมันปิโตรเลียม (Oil Stockpiling Act (Act No. 96 of 1975) หรือ OST)^{๙๔} เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อประกันปริมาณน้ำมันสำรองที่เพียงพอต่อการรักษาเสถียรภาพของอุปทานน้ำมันในประเทศ โดยกำหนดมาตรการสำรองน้ำมันทางยุทธศาสตร์ ทั้งปริมาณที่ต้องสำรอง สถานที่หรือระบบรักษาความปลอดภัยคลังสำรองน้ำมัน และมาตรการในการนำน้ำมันสำรองออกมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันในช่วงที่ประเทศประสบปัญหาภัยธรรมชาติหรือการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงที่หยุดชะงัก เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของประชาชน และเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศดำเนินต่อไปได้^{๙๕} โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจน้ำมัน ได้แก่ ผู้นำเข้าน้ำมัน ผู้กลั่นน้ำมัน และผู้ค้าน้ำมัน จะต้องดำเนินการภายใต้มาตรการ กฎระเบียบ หรือคำสั่งที่หน่วยงานที่มีอำนาจกำหนด ซึ่งน้ำมันตามกฎหมายนี้รวมถึงน้ำมันดิบ ผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูป และก๊าซธรรมชาติ

มาตรการสำรองน้ำมันเชิงยุทธศาสตร์

แท้จริงแล้ว ประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มใช้มาตรการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงมาตั้งแต่เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ภายหลังจากที่ OECD ได้ออกคำแนะนำให้ประเทศสมาชิกทำการสำรองน้ำมันไว้ในปริมาณเท่ากับความต้องการน้ำมันภายในประเทศจำนวน ๖๐ วัน ต่อมาเมื่อเกิดสงครามในตะวันออกกลางและเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันโลกในปี ค.ศ. ๑๙๗๓ ญี่ปุ่นจึงได้ประกาศขยายแผนสำรองน้ำมันโดยให้ภาคเอกชนเป็นผู้สำรองน้ำมันเชื้อเพลิง แล้วจึงมีการตรา OST ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ เมื่อเกิดวิกฤตน้ำมันอีกครั้งในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ญี่ปุ่นก็ได้กำหนดให้ภาคเอกชนจะต้องมีปริมาณน้ำมันสำรองในระดับปริมาณเท่ากับ ๙๐ วัน ของความต้องการใช้น้ำมันภายในประเทศ และได้เริ่มกำหนดให้ภาครัฐโดย Japan National Oil Corporation (ปัจจุบันคือ JOGMEC) ดำเนินการสำรองน้ำมันอย่างจริงจังเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๘ ซึ่งบรรลุปเป้าหมายในการสำรองน้ำมันดิบไว้ได้ในปริมาณ ๕๐ ล้านกิโลลิตรในปี ค.ศ. ๑๙๘๘ การขยายตัวของปริมาณสำรองน้ำมันโดยรัฐบาลส่งผลให้ปริมาณการสำรองน้ำมันโดยภาคเอกชนลดลงโดยหยุดอยู่ที่ระดับ ๗๐ วัน ตามที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๑ ญี่ปุ่นได้ยกเลิกกฎหมายอุตสาหกรรมปิโตรเลียม และเปลี่ยนชื่อกฎหมายว่าด้วยการสำรองน้ำมัน จากเดิม Petroleum Reserve Law เป็น Oil Stockpiling Act โดยแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดในการจัดแจ้งการประกอบธุรกิจของผู้กลั่นน้ำมันและผู้ค้าน้ำมัน การจดทะเบียนขออนุญาตของผู้นำเข้าน้ำมัน ความชัดเจนในการออกคำสั่งของ METI เกี่ยวกับน้ำมันสำรองของรัฐบาล และคำแนะนำในการเพิ่มปริมาณน้ำมันดิบสำรองให้สูงกว่าแผน ต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ของญี่ปุ่น ส่งผลให้มีการแก้ไขกฎหมาย OST อีกครั้งโดยแบ่งประเภทของผลิตภัณฑ์

^{๙๑} OCL Article 11.

^{๙๒} OCL Article 14.

^{๙๓} OCL Article 15.

^{๙๔} Oil Stockpiling Act (Act No. 96 of December 27, 1975) of Japan (“OST”).

^{๙๕} OST Article 1.

เชื้อเพลิงสำรองออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ น้ำมันก๊าด (kerosene) แก๊สโซลีน น้ำมันดีเซล และน้ำมันเตาเอ (heavy fuel oil A) เพราะเป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันที่จำเป็นเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ มีการเปลี่ยนแปลงสูตรการคำนวณระดับปริมาณน้ำมันสำรองของรัฐบาล โดยเปลี่ยนจาก “หน่วยมาตรวัด ปริมาณน้ำหนัก” เป็น “จำนวนวัน” แทน และกำหนดปริมาณน้ำมันสำรองไว้อยู่ที่ระดับ ๙๐ วัน ของปริมาณ นำเข้าน้ำมันดิบสุทธิ ซึ่งรวมถึงกึ่งหนึ่งของปริมาณการสำรองน้ำมันร่วมกันของประเทศที่ผลิตน้ำมัน^{๙๖}

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของกฎหมาย OST ปัจจุบัน อาจแบ่งโครงสร้างของกฎหมายออกเป็น ๖ ส่วน ดังนี้

๑) บทบัญญัติทั่วไป ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของกฎหมายและบทนิยามศัพท์ที่ใช้ ในกฎหมาย

๒) การสำรองน้ำมัน แบ่งออกเป็นสามส่วน คือ เป้าหมายของปริมาณน้ำมันสำรอง การสำรองน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และการสำรองน้ำมันที่ไม่ใช่ก๊าซธรรมชาติ โดยในแต่ละปีงบประมาณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม (METI) ต้องหารือร่วมกับคณะกรรมการที่ปรึกษา ด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ (Advisory Committee on Energy and Natural Resources) เพื่อกำหนดเป้าหมายน้ำมันสำรองและแผนการดำเนินการสำรองน้ำมัน ระยะ ๕ ปี ประกาศใช้ในรูปแบบ กฎกระทรวง^{๙๗} ซึ่งหากมีการปรับแก้ ต้องประกาศให้สาธารณชนทราบ

๓) การจดทะเบียนธุรกิจน้ำมัน โดยทั่วไปแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจน้ำมันไม่ว่าจะเป็นบุคคล ธรรมดาหรือนิติบุคคล จะต้องจดทะเบียนผู้ประกอบการ (registration) ต่อ METI ยกเว้นผู้กลั่นน้ำมัน และผู้ค้าน้ำมัน และ JOGMEC^{๙๘} ซึ่งสำหรับผู้กลั่นน้ำมันและผู้ค้าน้ำมัน (รวมถึงผู้นำเข้าก๊าซธรรมชาติ) จะเป็น ลักษณะของการจดทะเบียนแจ้ง (notification)^{๙๙}

๔) ข้อกำหนดเพิ่มเติม กำหนดเรื่องการรายงานข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจน้ำมัน โดยผู้กลั่นน้ำมัน ผู้ค้าน้ำมัน และผู้นำเข้าน้ำมัน และผู้นำเข้าก๊าซธรรมชาติ ทุกประเภท จะต้องแจ้งปริมาณการผลิตน้ำมัน และผลิตภัณฑ์น้ำมัน ยอดขาย และปริมาณนำเข้าน้ำมัน รวมถึงปริมาณน้ำมันสำรองมาตรฐาน ให้ METI ทราบ ทุกเดือน ตามกฎกระทรวง^{๑๐๐} และกำหนดให้ METI สามารถมอบอำนาจให้ JOGMEC บริหารจัดการน้ำมัน สำรองและถังเก็บน้ำมันของรัฐบาล^{๑๐๑ ๑๐๒} รวมถึงการพิจารณาปล่อยน้ำมันสำรองของรัฐบาลภายใต้การกำกับ ดูแลของ METI นอกจากนี้ METI ยังมีอำนาจแลกเปลี่ยนน้ำมันสำรองของรัฐบาลกับน้ำมันของเอกชน^{๑๐๓}

๕) บทบัญญัติว่าด้วยความผิดและโทษ เช่น หากผู้กลั่นน้ำมันหรือผู้นำเข้าน้ำมันมีปริมาณ น้ำมันสำรองน้อยกว่าปริมาณน้ำมันสำรองมาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือคำสั่งของ METI ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกินสามล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๑๐๔} หรือหากละเลยไม่แจ้งปริมาณน้ำมัน

^{๙๖} Petroleum Association of Japan, “Petroleum Industry in Japan 2025” (PAJ, December 2025) หน้า ๗ <https://www.paj.gr.jp/pdf/today_paj_en2025.pdf> accessed 13 March 2026.

^{๙๗} OST Article 4.

^{๙๘} OST Chapter III Section 1.

^{๙๙} OST Chapter III Section 2.

^{๑๐๐} OST Article 26.

^{๑๐๑} OST Article 31.

^{๑๐๒} ปัจจุบัน ญี่ปุ่นมีคลังสำรองน้ำมัน ๑๐ แห่ง.

^{๑๐๓} OST Articles 31-1 and 31-3.

^{๑๐๔} OST Article 36.

สำรองมาตรฐาน จะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนเยน หรือหากผู้ใดเข้าข่ายต้องจดทะเบียนแต่ฝ่าฝืน ไม่จดทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านเยน^{๑๐๕} เป็นต้น

เมื่อพิจารณากลไกการสำรองน้ำมันของประเทศญี่ปุ่น อาจกล่าวได้ว่า การสำรองน้ำมัน เชื้อเพลิงของญี่ปุ่นแบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของรัฐบาล (National Oil Stocks) จัดเก็บในรูปของน้ำมันดิบทั้งหมดในปริมาณเทียบเท่ากับการการนำเข้าน้ำมันจำนวน ๙๐ วัน ซึ่ง JOGMEC เป็นผู้บริหารจัดการคลังสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของญี่ปุ่น และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยเอกชน (Private Oil Stocks) ซึ่งรัฐจะเป็นผู้กำหนดปริมาณสำรองขั้นต่ำ (ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ ๗๐ วัน ของปริมาณน้ำมัน ที่นำเข้ามา ผลิต และมีการจำหน่ายของผู้ประกอบธุรกิจ) และในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงหรือ ความเสี่ยง Agency for Natural Resources and Energy (ANRE) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้ METI มีหน้าที่ กำกับ ดูแล และประสานการดำเนินนโยบายด้านพลังงาน จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการเสริมสร้างความมั่นคง ด้านพลังงาน และเสนอให้ METI ออกมาตรการต่าง ๆ เช่น การปล่อยน้ำมันสำรองออกมาใช้ หรือใช้มาตรการ ควบคุม หรือปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ^{๑๐๖} อนึ่ง ญี่ปุ่นยังเป็น ประเทศสมาชิกของ IEA ซึ่งต้องสำรองน้ำมันตามพันธกรณีภายใต้ International Energy Programme (IEP)

นอกจากนี้ ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่นยังได้ริเริ่มโครงการสำรองน้ำมัน ร่วมกันกับประเทศผู้ผลิตน้ำมัน (Joint Oil Stocks) โดยให้ประเทศผู้ผลิตน้ำมันสามารถสำรองน้ำมันดิบ ของตนในประเทศญี่ปุ่นได้ และสามารถที่จะใช้ได้ในช่วงฉุกเฉินในสถานการณ์ปกติ แต่ในภาวะฉุกเฉิน บริษัทน้ำมันญี่ปุ่นจะต้องได้รับสิทธิพิเศษในการได้รับจัดสรรน้ำมันดิบที่ประเทศเหล่านั้นสำรองไว้ในญี่ปุ่น ซึ่งโครงการนี้ ประเทศญี่ปุ่นเริ่มต้นทำกับ Abu Dhabi National Oil Company (ADNOC) (ประเทศสหรัฐอาหรับ เอมิเรตส์) ในปี ค.ศ. ๒๐๐๙ ก่อนทำกับ Saudi Arabia's state-owned oil company (Saudi Aramco) (ประเทศซาอุดีอาระเบีย) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ และ Kuwait Petroleum corporation (KPC) (ประเทศคูเวต) ในปี ค.ศ. ๒๐๒๐^{๑๐๗}

กรณีจึงไม่น่าแปลกใจว่าประเทศญี่ปุ่นจะเป็นประเทศที่มีคลังน้ำมันสำรองที่มีเสถียรภาพ โดยเป็นผู้นำเข้าน้ำมันดิบรายใหญ่อันดับที่ ๕ ของโลก ซึ่งน้ำมันสำรองเชิงยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นอยู่ในระดับสูงที่สุด แห่งหนึ่งของโลก โดย ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ ญี่ปุ่นมีปริมาณน้ำมันสำรองเท่ากับ ๒๕๔ วัน ของปริมาณความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ (หรือมากกว่า ๔๐๐ ล้านบาร์เรล) โดยคลังน้ำมัน สำรองรัฐบาลมีปริมาณ ๑๔๖ วัน คลังน้ำมันสำรองเอกชนมีปริมาณ ๑๐๑ วัน และคลังน้ำมันสำรองร่วมกับ ประเทศผู้ผลิตน้ำมันมีปริมาณ ๗ วัน จนญี่ปุ่นสามารถประกาศแผนปล่อยน้ำมันสำรองออกมาได้ ๘๐ ล้านบาร์เรล จากคลังน้ำมันสำรอง (คิดเป็นปริมาณ ๔๕ วัน ของความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ) โดยจะปล่อยน้ำมันสำรองภาคเอกชนปริมาณ ๑๕ วัน และน้ำมันสำรองของรัฐบาลปริมาณ ๓๐ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ เพื่อลดผลกระทบและบรรเทาความกังวลเกี่ยวกับราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ภายในประเทศที่สูงขึ้นอันเป็นผลจากสงครามในตะวันออกกลางระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิหร่าน ซึ่ง METI ได้จัดตั้งกองบัญชาการรับมือสถานการณ์พลังงานจากสถานการณ์อิหร่าน (Iran Situation Energy Response Headquarter) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม (METI) เป็นประธาน เพื่อติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดน้ำมัน ประเมินผลกระทบของสถานการณ์ต่อความมั่นคง

^{๑๐๕} OST Article 38.

^{๑๐๖} อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ ๗๙, หน้า ๑๗๑ - ๑๗๒.

^{๑๐๗} อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ ๘๖.

ด้านการจัดหาพลังงานของญี่ปุ่นและต่อเศรษฐกิจญี่ปุ่นโดยรวม รวมถึงระดับราคาน้ำมันเชื้อเพลิง พร้อมทั้งให้ดำเนินมาตรการที่จำเป็น เช่น การอุดหนุนผู้นำเข้าน้ำมันเพื่อพยุงราคาค่าปลีกของน้ำมันเชื้อเพลิง^{๑๐๘} เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบหนักเพราะพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันจากประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง และต้องขนส่งผ่านช่องแคบฮอร์มุซ^{๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑}

ปัจจุบัน ญี่ปุ่นได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security Promotion Act (Act No. 43 of 2022)) กำหนดให้รัฐบาลจัดทำนโยบายพื้นฐานและจัดให้มีระบบที่จำเป็นเพื่อประกันความมั่นคงของประเทศด้วยการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจอย่างบูรณาการที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภูมิทัศน์และโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไป^{๑๑๒} หนึ่งในมาตรการด้านพลังงานที่สำคัญ เช่น มาตรการ Strategic Buffer LNG (SBL) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ที่ยกระดับความสามารถในการกักเก็บก๊าซธรรมชาติเหลวสำรองของญี่ปุ่น โดยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ และมี JOGMEC สนับสนุน ซึ่งภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน เอกชนผู้ดำเนินการจะต้องขาย SBL ให้แก่กิจการสาธารณูปโภคญี่ปุ่นในช่วงที่ประสบภาวะขาดแคลนตามที่รัฐกำหนด โดย JOGMEC จะเป็นผู้ชดเชยหากมีการขาดทุน^{๑๑๓}

อนึ่ง ญี่ปุ่นเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศวิสัยทัศน์มุ่งไปสู่ประเทศที่มีความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ (Carbon Neutrality by 2050) ซึ่งจะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเลียมภายในประเทศเพื่อนำไปสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน อาทิ การส่งเสริมการอนุรักษ์การใช้พลังงาน การใช้และพัฒนาพลังงานหมุนเวียน และการพัฒนาเทคโนโลยีนิวเคลียร์ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ เช่น การปฏิรูปกระบวนการกลั่นน้ำมันผ่านการพัฒนาทางเทคโนโลยี การใช้พลังงานไฮโดรเจนที่ปราศจากคาร์บอนไดออกไซด์ และการนำคาร์บอนกลับมาใช้ใหม่ (Carbon Recycle) ด้วยเทคโนโลยี Carbon Capture and Storage (CCS) และ Carbon Capture and Utilization (CCU) โดยจะนำนโยบายเหล่านี้ไปพัฒนาเทคโนโลยีและนำมาใช้ให้เกิดขึ้นจริงภายในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคอื่น ๆ เช่น การพัฒนาสถานีเชื้อเพลิงไฮโดรเจน (Hydrogen Fuel Station) หรือสถานีเติมพลังงานไฟฟ้าแก่ยานยนต์ไฟฟ้า (EV Charging Station)

^{๑๐๘} The Ministry of Economy, Trade and Industry of Japan, “METI Establishes the Iran Situation Energy Response Headquarters” (METI, 2 March 2026) <https://www.meti.go.jp/english/press/2026/0302_001.html> accessed 17 March 2026.

^{๑๐๙} Yuka Obayashi and Katya Golubkova, “Japan to release part of its oil reserves ahead of IEA-led action, PM says” (Reuters, 12 March 2026) <<https://www.reuters.com/business/energy/japan-release-part-oil-reserves-private-sector-state-stockpile-pm-says-2026-03-11/>> accessed 17 March 2026.

^{๑๑๐} “IEA เล็งปล่อยน้ำมันสำรองครั้งใหญ่ - ญี่ปุ่นปล่อยน้ำมันในคลัง ๑๖ มี.ค.” (ThaiPBS, ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๙) <<https://www.thaipbs.or.th/news/content/503231>> สืบค้นเมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๙.

^{๑๑๑} Francis Tang, “Japan begins its largest-ever oil release from strategic reserves” (Japantimes, 16 March 2026) <<https://www.japantimes.co.jp/business/2026/03/16/economy/oil-release-japan/>> accessed 17 March 2026.

^{๑๑๒} Economic Security Promotion Act (Act on the Promotion of Ensuring National Security Through Integrated Implementation of Economic Measures (Act No. 43 of May 18, 2022)) of Japan.

^{๑๑๓} The Ministry of Economy, Trade and Industry of Japan, “Japan’s policy and initiatives (LNG Market/Oil and Gas Stockpiling) (APEREC, April 2025) <https://aperc.or.jp/file/2025/7/3/1355-1405_JPN_OGSN_updates.pdf> accessed 17 March 2026.

การพัฒนาและการขยายตัวของธุรกิจพลังงานหมุนเวียน และการเปลี่ยนวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี ไปสู่ชีวมวลแห่งอนาคต (Next-Generation Biomass)^{๑๑๔} ^{๑๑๕} ซึ่งนโยบายเหล่านี้ถือเป็นมาตรการส่งเสริม เพื่อประกันความมั่นคงด้านน้ำมันทางอ้อมได้ด้วยเช่นกัน โดยสนับสนุนให้ลดความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ภายในประเทศ ด้วยการประหยัดพลังงานและเพิ่มการเข้าถึงพลังงานหมุนเวียนหรือพลังงานทดแทน

ประเทศเกาหลีใต้

ความมั่นคงของการจัดหาน้ำมันและก๊าซเป็นประเด็นสำคัญในการกำหนดนโยบายพลังงาน เกาหลีใต้เป็นประเทศที่บริโภคพลังงานเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก โดยส่วนมากเป็นการนำเข้าพลังงาน เนื่องจาก ภายในประเทศแทบไม่มีแหล่งน้ำมันและก๊าซ จึงมีการนำเข้าพลังงานในอัตราที่สูงมากเมื่อเทียบกับสัดส่วน การนำเข้าสินค้าทั้งหมดของประเทศ อีกทั้งเศรษฐกิจของเกาหลีใต้พึ่งพาอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้พลังงานสูง เช่น อุตสาหกรรมโลหะและปิโตรเคมี ทำให้ประเทศมีความอ่อนไหวต่อการหยุดชะงักของการจัดหาพลังงาน และความผันผวนของราคาพลังงาน^{๑๑๖}

สำหรับเกาหลีใต้ ความมั่นคงด้านพลังงานหมายถึง การจัดหา น้ำมันและก๊าซอย่างต่อเนื่อง ในราคาที่เข้าถึงได้ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงสนับสนุนโครงการสำรวจและผลิตน้ำมันและก๊าซในต่างประเทศมา ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๙ เพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านราคาและเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถจัดหาพลังงานในภาวะฉุกเฉินได้^{๑๑๗}

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางพลังงานของเกาหลีใต้

๑) รัฐบัญญัติพลังงาน (Energy Act)^{๑๑๘}

วัตถุประสงค์ของรัฐบัญญัตินี้คือเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเศรษฐกิจ ของประเทศและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยกำหนดหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำ และดำเนินนโยบายพลังงานและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับพลังงานทั้งในช่วงเวลาปกติและในช่วงเวลาฉุกเฉิน โดยรัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการพลังงาน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า อุตสาหกรรม และพลังงาน เพื่อพิจารณาเรื่องนโยบายพลังงานที่สำคัญและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน เพื่อให้เกิดโครงสร้างอุปสงค์และอุปทานพลังงานที่มั่นคง มีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยรัฐ จะต้องจัดทำแผนจัดหาพลังงานฉุกเฉิน ในกรณีที่เกิดการหยุดชะงักอย่างรุนแรงในการจัดหาพลังงาน ประกอบ กับจัดทำแผนพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทุก ๆ ๕ ปี โดยมีระยะเวลาของแผนอย่างน้อย ๑๐ ปี เพื่ออำนวยความสะดวก ในการพัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน

ทั้งกฎหมายยังให้อำนาจในการจัดให้มีโครงการสวัสดิการพลังงาน โดยเป็นการออกบัตร กำนัลพลังงานแก่ประชากรกลุ่มเปราะบาง เพื่อนำไปแสดงกับผู้ให้บริการพลังงานและผู้ให้บริการพลังงาน จะต้องจัดหาพลังงานให้โดยไม่มีสิทธิปฏิเสธได้

^{๑๑๔} อังแล้ว, เซ็งอรรถที่ ๙๖, หน้า ๒.

^{๑๑๕} Agency for Natural Resources and Energy, METI “Strategic Energy Plan 2025” (EenchoMETI, February 2025) <https://www.enecho.meti.go.jp/category/others/basic_plan/pdf/2025_strategic_energy_plan.pdf> accessed 17 March 2026.

^{๑๑๖} Jihyo Kim, Jinsoo Kim, and Yoon Kyung Kim, “Korean Public's Preference for Supply Security of Oil and Gas and the Impact of Protest Bidders” (Energy Policy, February 2016), <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0301421515302111>> accessed 13 March 2026.

^{๑๑๗} เฟิงอ้าง.

^{๑๑๘} Energy Act (Republic of Korea).

๒) รัฐบัญญัติพิเศษว่าด้วยความมั่นคงด้านทรัพยากรแห่งชาติ (Special Act on National Resources Security)^{๑๑๙}

การบังคับใช้รัฐบัญญัตินี้ เป็นไปเพื่อเสริมสร้างความพร้อมของประเทศสำหรับการหยุดชะงักของอุปทานในทรัพยากร โดยออกมาเพื่อสร้างมาตรการที่ชัดเจนภายใต้กฎหมาย สำหรับการเพิ่มเสถียรภาพในการจัดหา น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และไฮโดรเจน เป็นต้น ประกอบกับความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์จากสงครามรัสเซีย - ยูเครนและวิกฤตตะวันออกกลาง เนื่องจากเกาหลีใต้พึ่งพาการนำเข้าพลังงานเป็นหลัก^{๑๒๐}

สาระสำคัญของกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของรัฐบัญญัตินี้คือ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงของชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการกำหนดเรื่องระบบส่งเสริมและระบบเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อความมั่นคงด้านทรัพยากร การบริหารจัดการอุปสงค์ - อุปทานของทรัพยากรหลัก ระบบตอบสนองภาวะวิกฤต และมาตรการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน เพื่อเตรียมพร้อมและรับมือกับวิกฤตที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และสวัสดิการของประชาชน^{๑๒๑}

เนื้อหาของกฎหมาย

๑. โครงสร้างของกฎหมาย กฎหมายนี้มีทั้งหมด ๔๔ มาตรา แบ่งออกเป็น ๘ หมวด คือ หมวดที่ ๑ บทบัญญัติทั่วไป หมวดที่ ๒ ระบบส่งเสริมความมั่นคงด้านทรัพยากร หมวดที่ ๓ การเตรียมความพร้อมรับมือวิกฤตความมั่นคงด้านทรัพยากร หมวดที่ ๔ การรับมือกับวิกฤตความมั่นคงด้านทรัพยากร หมวดที่ ๕ บทบัญญัติพิเศษเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากร หมวดที่ ๖ การสร้างรากฐานเพื่อความมั่นคงด้านทรัพยากร หมวดที่ ๗ บทบัญญัติเพิ่มเติม และหมวดที่ ๘ บทลงโทษ

๒. บทบัญญัติทั่วไป กฎหมายนี้นำมาใช้กับ ทรัพยากรหลัก ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรที่มีผลกระทบต่อชีวิตประชาชนหรือเศรษฐกิจ เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน ยูเรเนียม และไฮโดรเจน และความมั่นคงด้านทรัพยากร หมายถึง สถานะที่ประเทศสามารถรับมือกับปัจจัยคุกคามต่อห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้ราคามีเสถียรภาพและมีการจัดหาทรัพยากรหลักได้อย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อมีวิกฤตความมั่นคงด้านทรัพยากรที่เกิดจากการจัดหาทรัพยากรหลักที่ไม่เพียงพอหรือห่วงโซ่อุปทานไม่มั่นคง รัฐจะต้องดำเนินการเร่งด่วนเพื่อรับมือความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประชาชน เศรษฐกิจ หรือภาคอุตสาหกรรม^{๑๒๒} รัฐบัญญัตินี้มีสถานะเป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้บังคับเหนือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวเนื่องเกี่ยวกับความมั่นคงด้านทรัพยากร^{๑๒๓} โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า อุตสาหกรรมและพลังงานต้องจัดทำแผนแม่บทด้านความมั่นคงทางทรัพยากรทุก ๕ ปี ประเมินความมั่นคงทางทรัพยากร ตรวจสอบห่วงโซ่อุปทาน จัดการการสำรอง รวมถึงการพิจารณาวิกฤตหรือแนวโน้มการเกิดวิกฤต เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านความมั่นคงทางทรัพยากรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยต้องหารือร่วมกับหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้อง

^{๑๑๙} Special Act on National Resources Security (Republic of Korea).

^{๑๒๐} Jihyo Kim, Jinsoo Kim, and Yoon Kyung Kim, “Korean Public's Preference for Supply Security of Oil and Gas and the Impact of Protest Bidders” (Energy Policy, February 2016), <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0301421515302111>> accessed 13 March 2026.

^{๑๒๑} Special Act on National Resources Security (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๒๒} Special Act on National Resources Security (Republic of Korea) Articles 1 and 2.

^{๑๒๓} Special Act on National Resources Security (Republic of Korea) Article 4.

และให้กำหนดเป็นกฎหมาย ประกอบกับให้มีสภาพความมั่นคงด้านทรัพยากร อันจัดตั้งขึ้นภายใต้กระทรวง การค้า อุตสาหกรรมและพลังงาน เพื่อพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงด้านทรัพยากร^{๑๒๔}

๓. การสำรองพลังงาน มาตรา ๑๕ กำหนดให้ต้องทำการสำรองทรัพยากรหลักไว้ เพื่อเตรียมพร้อมต่อวิกฤต และรักษาเสถียรภาพของอุปสงค์และอุปทาน รวมทั้งราคา แม้ว่าจะมีหน้าที่ ต้องสำรองตามกฎหมายอื่นอยู่แล้วก็ตาม แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า อุตสาหกรรมและพลังงานอาจสั่ง ให้ทำการสำรองเพิ่มเติม หรือเพิ่มปริมาณสำรองเป็นการชั่วคราว หากเห็นว่าจำเป็น

เมื่อเกิดวิกฤตความมั่นคงด้านทรัพยากร หรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการค้า อุตสาหกรรมและพลังงานอาจกำหนดให้มีการปล่อยทรัพยากรที่ได้สำรองไว้ ออกมาเพื่อให้ สามารถนำไปใช้งานได้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า อุตสาหกรรมและพลังงานอาจชดเชยความเสียหาย ใด ๆ ที่เกิดจากมาตรการที่ดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดบทลงโทษกรณีผู้ฝ่าฝืน ต่อกฎหมาย ทั้งโทษจำคุก โทษปรับ และโทษปรับทางปกครองไว้อีกด้วย

๓) รัฐบัญญัติกรอบว่าด้วยการรักษาเสถียรภาพห่วงโซ่อุปทานเพื่อสนับสนุน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Framework Act on Supply Chain Stabilization Support for Economic Security) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนเสถียรภาพห่วงโซ่อุปทานเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และป้องกันความเสี่ยงด้านพลังงานอย่างทันที่ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน^{๑๒๕ ๑๒๖} และรัฐบัญญัตินี้ ยังให้อำนาจในการจัดตั้งกองทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพของห่วงโซ่อุปทานโดยรัฐบาลเกาหลีใต้ได้เริ่มใช้ประโยชน์ จากกองทุนรักษาเสถียรภาพห่วงโซ่อุปทานสำหรับรับมือกับวิกฤตพลังงานและสนับสนุนบริษัทต่าง ๆ ในการจัดหาวัตถุดิบสำคัญ เช่น พลังงาน อันเนื่องมาจากการปิดช่องแคบฮอร์มุซ^{๑๒๗}

กฎหมาย กฎ หรือระเบียบลำดับรองอื่น ๆ

๑) รัฐบัญญัติธุรกิจน้ำมันและเชื้อเพลิงทดแทน (Petroleum and Alternative Fuel Business Act)^{๑๒๘}

กำหนดให้มีบุคคลอยู่ในข่ายจะต้องมีหน้าที่สำรองน้ำมัน เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษา เสถียรภาพของอุปสงค์และอุปทานน้ำมันและราคาน้ำมัน หากมีความเสี่ยงที่จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคง ต่อชีวิตของประชาชนและการดำเนินเศรษฐกิจของประเทศอันเนื่องมาจากการจำหน่ายน้ำมัน ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า อุตสาหกรรม และพลังงานมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ผลิตหรือผู้ขาย ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีจัดสรรน้ำมันตามมาตรการการจำหน่ายน้ำมันและการกำหนดราคาน้ำมันตามกฎหมาย ซึ่งจากสถานการณ์การปิดช่องแคบฮอร์มุซทำให้เกาหลีใต้นำมาตรการตามกฎหมายนี้มาใช้หลังจากไม่ได้ถูกใช้

^{๑๒๔} Special Act on National Resources Security (Republic of Korea) Articles 5 and 6.

^{๑๒๕} Lee Jung-hoon, “Korea Activates Supply Chain Fund Amid Oil Surge, But Rising Bond Yields Limit Firepower” (Seoul Economic Daily, 4 March 2026) <<https://en.sedaily.com/finance/2026/03/04/korea-activates-supply-chain-fund-amid-oil-surge-but-bond>> accessed 13 March 2026.

^{๑๒๖} International Energy Agency, “Supply Chain Stabilization Fund for Core Minerals” (IEA Policies Database, updated 9 May 2025) <<https://www.iea.org/policies/26844-supply-chain-stabilization-fund-for-core-minerals>> accessed 13 March 2026.

^{๑๒๗} Ministry of Economy and Finance of the Republic of Korea, “The Enactment of Framework Act on Supply Chain” (MOEF, n.d.), <<https://english.moef.go.kr/pc/selectTbPressCenterDtl.do?boardCd=N0001&seq=5741>> accessed 13 March 2026.

^{๑๒๘} Petroleum and Alternative Fuel Business Act (Republic of Korea) Article 1.

มาเป็นเวลาหลายปี สำหรับกำหนดราคาสูงสุดในการขายน้ำมันและให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อชดเชยแก่ผู้ประกอบการน้ำมันที่ได้รับความเสียหายจากมาตรการนี้

๒) รัษฎบัญญัติธุรกิจก๊าซเมือง (Urban Gas Business Act)^{๑๒๙}

กำหนดให้ผู้ค้าส่งก๊าซธรรมชาติมีหน้าที่จะต้องกักตุนหรือจัดเก็บก๊าซธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความสมดุลและรักษาเสถียรภาพของอุปสงค์และอุปทานของก๊าซในเมือง โดยหากผู้ค้าส่งก๊าซพัฒนาและนำเข้าแหล่งก๊าซจากต่างประเทศโดยตรง อาจได้รับการยกเว้นหรือลดภาระผูกพันในการจัดเก็บก๊าซธรรมชาติ ทั้งนี้ให้กำหนดโดยออกเป็นกฎกระทรวง

๓) รัษฎบัญญัติการจัดการความปลอดภัยทางท่อส่งน้ำมัน (Oil Pipeline Safety Management Act)^{๑๓๐}

วัตถุประสงค์ของรัษฎบัญญัตินี้คือเพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดจากท่อส่งน้ำมันและรับรองความปลอดภัยของประชาชนโดยกำหนดเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยให้ผู้ติดตั้งท่อส่งน้ำมันจะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อุตสาหกรรม และพลังงานก่อนดำเนินการ โดยกำหนดระเบียบการจัดการความปลอดภัย รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้า อุตสาหกรรม และพลังงานกำหนด เช่น มาตรการรับมือฉุกเฉินและระบบการจัดการความปลอดภัยกรณีอุบัติเหตุรั่ว โดยมิบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายด้วย

๔) รัษฎบัญญัติบริษัทก๊าซเกาหลี (Korea Gas Corporation Act)^{๑๓๑}

วัตถุประสงค์ของรัษฎบัญญัตินี้คือเพื่อให้บริษัทก๊าซเกาหลีสามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสะดวกรวดเร็วในชีวิตของประชาชนและปรับปรุงสวัสดิการสาธารณะ โดยการจัดตั้งบริษัทการไฟฟ้าเกาหลีและวางรากฐานสำหรับการจัดหาก๊าซที่มั่นคงในระยะยาว

นโยบายรัฐ แนวปฏิบัติ หรือมาตรการอื่นที่ไม่ใช่กฎหมาย

เกาหลีใต้หารือเกี่ยวกับการปล่อยน้ำมันสำรองทางยุทธศาสตร์กับ IEA โดยปัจจุบันประเทศมีน้ำมันสำรองประมาณ ๑.๙ พันล้านบาร์เรล ซึ่งเพียงพอที่จะอยู่ได้นานกว่า ๒๐๐ วัน โดยจากข้อมูลในอดีต เกาหลีใต้ได้ปล่อยน้ำมันสำรองทางยุทธศาสตร์มาแล้วห้าครั้งตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๐ โดยเกิดขึ้นจากปัญหาสงครามอ่าวเปอร์เซียปี ค.ศ. ๑๙๙๑ วิกฤตการณ์ลิเบียปี ค.ศ. ๒๐๑๑ และสงครามรัสเซีย – ยูเครนในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ เป็นต้น ซึ่งจากการคำนวณตามสัดส่วนของส่วนแบ่งการใช้้ำมันทั้งหมดของประเทศสมาชิก การปล่อยปริมาณน้ำมันสำรองตามแผนของเกาหลีใต้จะคิดเป็นร้อยละ ๕.๖ จากของทั้งหมด ๔๐๐ ล้านบาร์เรลที่จะปล่อยออกมา^{๑๓๒ ๑๓๓} ประกอบกับเกาหลีใต้กำหนดราคาสูงสุดในการขายน้ำมัน (Fill Price Cap) และสนับสนุนค่าขนส่ง^{๑๓๔}

การสนับสนุนพลังงานสะอาดหรือพลังงานทางเลือกอื่น

^{๑๒๙} Urban Gas Business Act (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๓๐} Oil Pipeline Safety Control Act (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๓๑} Korea Gas Corporation Act (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๓๒} Yonhap, “South Korea to release 22.46 mil. barrels from oil reserves under IEA plan” (The Korea Times, 12 March 2026), <<https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/20260312/s-korea-to-release-2246-mil-barrels-from-oil-reserves-under-iea-plan>> accessed 13 March 2026.

^{๑๓๓} เพิ่งอ้าง.

^{๑๓๔} สรุปผลการประชุมศูนย์บริหารและติดตามสถานการณ์สู้รบในภูมิภาคตะวันออกกลาง (ศบก.) ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕.

นอกจากนี้ประเทศเกาหลีใต้ยังมีการสนับสนุนพลังงานทางเลือกใหม่และพลังงานหมุนเวียน โดยการตรากฎหมาย ได้แก่ ๑) รัฐบัญญัติที่ครอบคลุมความร่วมมือว่าด้วยความเป็นกลางทางคาร์บอน และการเติบโตสีเขียวเพื่อรับมือกับวิกฤตสภาพภูมิอากาศ ๒) รัฐบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนา การใช้ และการเผยแพร่พลังงานใหม่และพลังงานหมุนเวียน อันมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืน และการส่งเสริมการพัฒนา เทคโนโลยี เพื่อการจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการลดการปล่อยก๊าซ เรือนกระจก เพื่อเป้าหมายด้านความเป็นกลางทางคาร์บอนในอนาคต^{๑๓๕ ๑๓๖} โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การค้า อุตสาหกรรมและพลังงาน อาจกำหนดให้หน่วยงานธุรกิจโรงกลั่นน้ำมันหรือหน่วยงานธุรกิจส่งออก - นำเข้า น้ำมัน หรือผู้มีหน้าที่จัดหาพลังงาน ทำหน้าที่โดยนำพลังงานใหม่และพลังงานหมุนเวียนเข้ามาจำหน่ายร่วมกับ พลังงานน้ำมันด้วย^{๑๓๗} ๓) รัฐบัญญัติว่าด้วยการปรับปรุงการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดให้จัดทำแผน และมาตรการเพื่อการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน ส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชน และความพยายามระหว่างประเทศในการลดภาวะโลกร้อน โดยการสร้างเสถียรภาพด้านอุปทานและอุปสงค์พลังงาน เพิ่มการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้พลังงาน^{๑๓๘} และ ๔) รัฐบัญญัติการจัดการพลังงานแบบ บูรณาการ วัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างยั่งยืน และเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและประโยชน์ในชีวิตของประชาชน โดยการขยายการจัดการ พลังงานแบบบูรณาการในรูปแบบของแหล่งพลังงานแบบกระจายอย่างสมเหตุสมผล และกำหนดเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง การดำเนินงาน และความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านพลังงาน^{๑๓๙}

ประเทศจีน

จีนเป็นประเทศที่บริโภคน้ำมันเป็นจำนวนมากในโลก โดยการอาศัยน้ำมันราคาถูกจากบรรดา ประเทศที่ถูกคว่ำบาตร ได้แก่ รัสเซีย อิหร่าน และเวเนซุเอลา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อจีนเป็นอย่างมาก แต่หลังจากที่สหรัฐอเมริกาจัดการกับประธานาธิบดีเวเนซุเอลา ในเดือนมกราคม ค.ศ. ๒๐๒๖ ทำให้ สถานการณ์ด้านน้ำมันของจีนเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางพลังงาน จีนจึงพยายามผลักดัน และใช้พลังงานทางเลือกอื่นเพื่อลดการพึ่งพาทรัพยากรน้ำมัน และลดความเสี่ยงระยะยาว^{๑๔๐} การสู้รบระหว่าง สหรัฐอเมริกาและอิสราเอลกับอิหร่านจึงมีผลกระทบต่อการนำเข้าน้ำมันของจีนอย่างแน่นอน เพราะอิหร่าน เป็นหนึ่งในแหล่งนำเข้าน้ำมันหลักของจีนและขณะเดียวกันจีนก็เป็นผู้บริโภคหลักของอิหร่านด้วย ทั้งนี้

^{๑๓๕} Framework Act on Carbon Neutrality and Green Growth for Coping with Climate Crisis (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๓๖} Act on the Promotion of the Development, Use and Diffusion of New and Renewable Energy (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๓๗} เพิ่งอ้าง.

^{๑๓๘} Energy Use Rationalization Act (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๓๙} Integrated Energy Supply Act (Republic of Korea) Article 1.

^{๑๔๐} Nik Foster, “China’s Cheap Oil Strategy Is Becoming a Geopolitical Liability” <<https://thediplomat.com/2026/02/chinas-cheap-oil-strategy-is-becoming-a-geopolitical-liability/>> accessed 15 March 2026.

โดยการขนส่งผ่านช่องแคบฮอร์มุซที่ถูกปิด เมื่ออิหร่านไม่สามารถส่งออกน้ำมันได้ ก็มีโอกาที่จีนจะเข้ามาแย่งซื้อน้ำมันในตลาดโลก

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางพลังงานของจีน

๑) กฎหมายพลังงาน (Energy Law of the People's Republic of China)

จีนออกกฎหมายเกี่ยวกับพลังงานเป็นฉบับแรกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๘ เพื่อเร่งให้มีการสำรองน้ำมัน ซึ่งอาจเป็นปัญหาด้านการเงินสำรองของภาคเอกชน แต่ก็เป็นการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานในระยะยาว กล่าวคือ การนำเข้าน้ำมันในปริมาณมากเพื่อกักตุน ทำให้จีนมีความมั่นคงทางน้ำมันเพียงพอในการรับมือกับวิกฤต^{๑๔๑} โดยกฎหมายพลังงานนี้มีสถานะเป็นแม่บทสำหรับการกำกับดูแลภาคพลังงานและวางแผนนโยบายต่าง ๆ

สาระสำคัญของกฎหมาย

กฎหมายพลังงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงทางพลังงานโดยส่งเสริมการพัฒนาพลังงาน ลดความเสี่ยงด้านพลังงานจากต่างประเทศ ลดอำนาจต่อรองของประเทศส่งออกน้ำมัน และเปลี่ยนผ่านไปสู่พลังงานสะอาดโดยเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน ซึ่งครอบคลุมไปในทุกอุตสาหกรรม ไม่ใช่เพียงอุตสาหกรรมพลังงานเท่านั้น

น้ำมันดิบซึ่งเป็นแหล่งพลังงานสำคัญ ถูกนำมาใช้ในทุกอุตสาหกรรมและในชีวิตประจำวันมาเป็นเวลานาน และมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ จีนจึงต้องนำเข้าน้ำมันในปริมาณมากเพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเพิ่มความเปราะบางต่อห่วงโซ่อุปทานของน้ำมันดิบเป็นอย่างมาก โดยกว่าร้อยละ ๘๐ ของน้ำมันดิบถูกนำเข้ามาทางทะเล^{๑๔๒} วิกฤตราคาน้ำมันในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๗๐ ส่งผลกระทบอย่างหนักต่อเศรษฐกิจในระดับมหภาค ทำให้หลายประเทศจัดตั้ง คลังสำรองน้ำมันเชิงยุทธศาสตร์ มาเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อลดผลกระทบจากความผันผวนของราคาและการหยุดชะงักของอุปทานในระยะสั้น เนื่องจากความเปราะบางด้านพลังงานส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ จีนได้เสนอแนวคิดเรื่อง “ผลักดันการปฏิวัติด้านการผลิตและการบริโภคพลังงานเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ” และต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ได้จัดตั้งยุทธศาสตร์ “สี่การปฏิวัติ หนึ่งความร่วมมือ” เพื่อเสริมความมั่นคง ผ่านทั้งการปฏิรูปพลังงานภายในประเทศ และการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ความขาดแคลนอุปทานน้ำมันดิบภายในประเทศยังคงดำเนินอยู่ ประกอบกับการเติบโตของอุปสงค์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ช่องว่างระหว่างอุปสงค์และอุปทานกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้การพึ่งพาน้ำมันในจีนยังไม่สามารถลดลงได้อย่างแท้จริง^{๑๔๓}

^{๑๔๑} Erica Downs, “Where China Gets Its Oil: Crude Imports in 2025 Reveal Stockpiling and Changing Fortunes of Certain Suppliers, Including Those Sanctioned” <<https://www.energypolicy.columbia.edu/where-china-gets-its-oil-crude-imports-in-2025-reveal-stockpiling-and-changing-fortunes-of-certain-suppliers-including-those-sanctioned/>> accessed 15 March 2026.

^{๑๔๒} Wesley Hill, “What You Need to Know About China’s New Energy Law” <<https://www.forbes.com/sites/wesleyhill/2025/01/07/what-you-need-to-know-about-chinas-new-energy-law/>> accessed 15 March 2026.

^{๑๔๓} Jingye Liu, Fengqi Guo, Ying Shi, Rijia Ding, Zhen Chen, “Assessing the security of crude oil supply chain: The case of China” <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211467X25000963>> accessed 15 March 2026.

เนื้อหาของกฎหมาย

๑. โครงสร้างของกฎหมาย กฎหมายพลังงานแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน มีทั้งหมด ๘๐ มาตรา แบ่งออกเป็น ๙ หมวด คือ หมวดที่ ๑ หมวดทั่วไป หมวดที่ ๒ การวางแผนด้านพลังงาน หมวดที่ ๓ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์พลังงาน หมวดที่ ๔ ระบบตลาดพลังงาน หมวดที่ ๕ การสำรองพลังงาน และภาวะฉุกเฉิน หมวดที่ ๖ การวิจัยและนวัตกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพลังงาน หมวดที่ ๗ การกำกับดูแลและการบริหารจัดการ หมวดที่ ๘ ความรับผิดชอบตามกฎหมาย และหมวดที่ ๙ บทเบ็ดเสร็จ

๒. บททั่วไป กฎหมายฉบับนี้ตราขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพลังงานเชิงคุณภาพควบคู่กับการคุ้มครองความมั่นคงด้านพลังงานของชาติ ส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสีเขียว และคาร์บอนต่ำ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งพลังงานตามกฎหมายนี้ หมายถึงทรัพยากรทุกประเภทที่ให้พลังงานที่เป็นประโยชน์ได้โดยตรง หรือผ่านกระบวนการแปรสภาพและเปลี่ยนรูป ซึ่งรวมถึงถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ พลังงานนิวเคลียร์ พลังน้ำ พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานชีวมวล พลังงานความร้อนใต้พิภพ พลังงานจากทะเล ไฟฟ้า ความร้อน พลังงานไฮโดรเจน และอื่น ๆ^{๑๔๔} โดยรัฐจะเป็นผู้จัดตั้งระบบตลาดพลังงานที่เปิดกว้างและเป็นเอกภาพ ให้มีการแข่งขันอย่างมีระเบียบและมีการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของทุกคนในตลาดอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ รัฐจะให้การสนับสนุนการพัฒนาและใช้ประโยชน์พลังงานหมุนเวียนเป็นลำดับแรก และใช้ประโยชน์จากพลังงานฟอสซิลอย่างมีเหตุผล สะอาด และมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการทดแทนพลังงานฟอสซิลอย่างน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ^{๑๔๕ ๑๔๖} เนื่องจากพลังงานฟอสซิล ซึ่งหมายถึง น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน เกิดจากซากพืชและสัตว์ที่ตายแล้วและถูกฝังอยู่ใต้ชั้นหินที่ละน้อยตลอดระยะเวลาหลายล้านปี ผสมกับสารอินทรีย์ที่มีอยู่ ระยะเวลาที่ถูกฝัง สภาวะอุณหภูมิและความดันที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จึงเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถผลิตขึ้นมาใหม่ได้^{๑๔๗}

๓. การสำรองพลังงาน รัฐจัดตั้งและปรับปรุงระบบสำรองพลังงานที่มีประสิทธิภาพ และมีการประสานงาน ยึดหลักรัฐบาลเป็นผู้นำ ส่งเสริมความร่วมมือกัน เป็นหลักประกันเชิงยุทธศาสตร์ ป้องกันความปั่นป่วนที่เกิดจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์หรือความผันผวนของตลาดเพิ่มเสถียรภาพเศรษฐกิจระดับมหภาค และเป็นกลไกรับมือในยามจำเป็น ฉุกเฉิน หรือการหยุดชะงักการจ่ายพลังงาน รัฐบาลโดยสำนักงานพลังงานจะตอบสนองภาวะฉุกเฉินตามอำนาจหน้าที่โดยทันที และอาจออกมาตรการตามสภาพความเป็นจริงและความจำเป็นโดยการสั่งการฉุกเฉินด้านการผลิต การขนส่ง และการจัดหาพลังงาน หรือจัดตั้งกรเพื่อดำเนินการผลิต ขนส่ง และจัดหาพลังงานโดยตรง ตลอดจนใช้มาตรการแทรกแซงราคา ทั้งนี้ หากมาตรการตอบสนองภาวะฉุกเฉินก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานหรือบุคคล รัฐบาลก็จะเป็นผู้ชดเชยความเสียหายตามกฎหมาย

^{๑๔๔} กฎหมายพลังงานแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน.

^{๑๔๕} กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, “เชื้อเพลิงฟอสซิล vs พลังงานสะอาด อะไรคือความสมดุลด้านพลังงาน” <<https://enhrd.dede.go.th/fossil-vs-clean/>> สืบค้นเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๖} The Food and Agriculture Organization, “Energy Law of the People's Republic of China” <<https://leap.unep.org/en/countries/cn/national-legislation/energy-law-peoples-republic-china>> accessed 11 March 2026.

^{๑๔๗} U.S. Department of Energy, “Fossil” <<https://www.energy.gov/fossil>> accessed 11 March 2026.

กฎหมายนี้จึงทำให้ตลาดพลังงานของจีนเป็นระบบเดียวกัน และแก้ไขความซับซ้อนยุ่งเหยิงที่สะสมมานาน ช่วยให้เกิดการพัฒนาศรษฐกิจแบบองค์รวม มีการดำเนินนโยบายที่เด็ดขาด และลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ เนื่องจากก่อนปี พ.ศ. ๒๕๖๘ จีนไม่มี “กฎหมายพลังงาน” ในระดับมหภาค การกำหนดราคาและการจัดสรรพลังงานในช่วงที่พลังงานขาดแคลนจึงเป็นอำนาจของรัฐบาลท้องถิ่น ภายใต้แนวทางกว้าง ๆ จากคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ (National Development and Reform Commission หรือ NDRC) และสำนักงานพลังงานแห่งชาติ การจัดการพลังงานจึงเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ อิงตามสถานการณ์ พื้นที่ หรือประเภทกิจกรรมไป เช่น การเสียค่าไฟฟ้าไม่เท่ากันในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

กฎหมาย กฎ หรือระเบียบลำดับรองอื่น ๆ

นอกจากกฎหมายพลังงานที่เป็นกฎหมายแม่บทและมีการกำหนดเกี่ยวกับการสำรองน้ำมันแล้ว จีนได้มีการออกกฎหมาย และกฎลำดับรองอื่น ๆ ที่มีสภาพบังคับและมีบทกำหนดโทษกรณีมีการกระทำฝ่าฝืนอีก เช่น ๑) คำสั่งของคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับมาตรการว่าด้วยการก่อสร้างและการบริหารการดำเนินงานโครงสร้างพื้นฐานก๊าซธรรมชาติ ๒) กฎหมายคุ้มครองท่อส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ๓) ประกาศสำนักงานพลังงานแห่งชาติว่าด้วยเรื่องมาตรการทดลองว่าด้วยการกำกับดูแลการเปิดให้เข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของท่อส่งน้ำมันและก๊าซอย่างเป็นธรรมและเปิดกว้าง เพื่อประกันการขนส่งและจัดส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอย่างปลอดภัย มีเสถียรภาพ และรักษาความมั่นคงด้านพลังงานของชาติและความปลอดภัยสาธารณะ ให้สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งสร้างระเบียบที่เป็นธรรมและยุติธรรม^{๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐} และ ๔) ประกาศคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติว่าด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกลไกการกำหนดราคาน้ำมันเชื้อเพลิงสำเร็จรูป เพื่อกำหนดราคาให้เป็นไปตามกลไกตลาดและส่งเสริมการแข่งขันอย่างเป็นระเบียบ เพิ่มความโปร่งใสในการปรับราคา เนื่องจากราคาน้ำมันในประเทศมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันในตลาดโลกมาก ทั้งนี้ โดยการติดตามและรายงานให้รัฐสามารถดำเนินมาตรการได้ทันที่^{๑๕๑}

นโยบายรัฐ แนวปฏิบัติ หรือมาตรการอื่นที่ไม่ใช่กฎหมาย

ตั้งแต่จีนเริ่มใช้นโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ อุตสาหกรรมพลังงานของจีนก็ได้พัฒนาอย่างก้าวกระโดด กลายเป็นผู้ผลิตพลังงานรายใหญ่ของโลก มีระบบพลังงานครบวงจรกลายเป็นหลักสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน และรักษาการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงและรวดเร็วในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ปริมาณทรัพยากรพลังงานในประเทศยังคงสวนทางกับความต้องการ จีนจึงเดินหน้าส่งเสริมมาตรการประหยัดพลังงานและลดการปล่อยมลพิษ โดยยึดหลักการพัฒนา

^{๑๔๘} National Energy Administration, “Regulations for Liberalized and Fair Oil and Gas Infrastructure (Trial)” <https://zfxgk.nea.gov.cn/auto92/201402/t20140224_1768.htm> accessed 11 March 2026.

^{๑๔๙} International Energy Agency, “Oil and Natural Gas Pipeline Protection Law” <<https://www.iea.org/policies/11897-oil-and-natural-gas-pipeline-protection-law>> accessed 11 March 2026.

^{๑๕๐} อ่างแล้ว, เชิงอรรถที่ ๑๔๘.

^{๑๕๑} National Development and Reform Commission, “Circular on Further Improving the Oil and Fuel Pricing Mechanism” <<https://chinaenergyportal.org/circular-on-further-improving-the-oil-and-fuel-pricing-mechanism/>> accessed 12 March 2026.

ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพด้านพลังงานที่สมดุลและยั่งยืน^{๑๕๒} และแนวทางต่าง ๆ อันได้แก่

- ๑) แผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงาน เพื่อสร้างระบบพลังงานสมัยใหม่ โดยมี ๔ ยุทธศาสตร์หลัก คือ การให้ความสำคัญกับการประหยัดพลังงาน การพึ่งพาทรัพยากรภายในประเทศเป็นหลัก การพัฒนาพลังงานสีเขียว และการขับเคลื่อนนวัตกรรมเทคโนโลยีพลังงานพื้นฐาน^{๑๕๓}
- ๒) มาตรการการดำเนินงานด้านการประกันการจัดหาก๊าซธรรมชาติในช่วงฤดูหนาว
- ๓) แนวทางความเห็นว่าจะด้วยการเร่งรัดการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเก็บสำรองก๊าซของคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ
- ๔) ประกาศฉุกเฉินว่าด้วยการเสริมสร้างการบริหารด้านอุปสงค์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มั่นใจว่ามีการจัดหาก๊าซสำหรับการใช้ประโยชน์ภาคครัวเรือนอย่างเพียงพอ ของคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ สำนักงานพลังงานแห่งชาติ เพื่อเพิ่มปริมาณสำรองและสร้างคลังกักเก็บก๊าซสำหรับช่วงที่มีความต้องการในการใช้สูง และกำหนดลดการใช้ภาคอุตสาหกรรมในช่วงฤดูหนาว เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดหาก๊าซสำหรับภาคครัวเรือนมีอย่างเพียงพอ^{๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗}
- ๕) ประกาศเรื่องการปรับราคาก๊าซธรรมชาติสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาคครัวเรือน^{๑๕๘}
- ๖) แนวทางการดำเนินงานด้านพลังงาน เพื่อพัฒนากฎหมายด้านพลังงาน เสริมสร้างการกำกับดูแลตลาดพลังงาน และลดอำนาจรัฐ^{๑๕๙} โดยให้ตลาดสามารถแสดงกลไก

^{๑๕๒} The Information Office of the State Council of the People’s Republic of China, “China’s Energy Policy 2012” <https://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474983043198.htm> accessed 13 March 2026.

^{๑๕๓} The State Council of the People’s Republic of China, “Strategic Energy Action Plan (2014–2020)” <https://www.gov.cn/zhengce/content/2014-11/19/content_9222.htm> accessed 13 March 2026.

^{๑๕๔} National Development and Reform Commission and National Energy Administration, “Guidelines on tasks concerning the 2014 winter peak demand for natural gas” <<https://chinaenergyportal.org/en/guidelines-on-tasks-concerning-the-2014-winter-peak-demand-for-natural-gas/>> accessed 15 March 2026.

^{๑๕๕} National Development and Reform Commission, “Guidelines on establishing a stepped pricing system for household use of natural gas” <<https://chinaenergyportal.org/en/guidelines-on-establishing-a-stepped-pricing-system-for-household-use-of-natural-gas/>> accessed 15 March 2026.

^{๑๕๖} National Development and Reform Commission, “Notice on signing the 2017 letter of responsibility concerning guaranteeing the use of natural gas for people’s livelihood” <<https://chinaenergyportal.org/en/notice-signing-2017-letter-responsibility-concerning-guaranteeing-use-natural-gas-peoples-livelihood/>> accessed 15 March 2026.

^{๑๕๗} National Development and Reform Commission, “Urgent notice on strengthening demand-side management to ensure household supply of natural gas” <<https://chinaenergyportal.org/en/urgent-notice-on-strengthening-demand-side-management-to-ensure-household-supply-of-natural-gas/>> accessed 15 March 2026.

^{๑๕๘} National Development and Reform Commission, “Adjustment of non-residential uses price of natural gas” <<https://chinaenergyportal.org/en/adjustment-of-non-residential-uses-price-of-natural-gas/>> accessed 14 March 2026.

^{๑๕๙} National Energy Administration, “2016 Guidelines for Energy Development Work” (22 March 2016), <https://zfxgk.nea.gov.cn/auto82/201604/t20160401_2219.htm> accessed 14 March 2026.

ในการตัดสินใจได้เอง^{๑๖๐} ๗) ยุทธศาสตร์ปฏิวัติการผลิตและการบริโภคพลังงาน (ค.ศ. ๒๐๑๖ - ๒๐๓๐) ส่งเสริมการใช้และจัดหาพลังงานอย่างเป็นระบบร่วมกับการพัฒนาเทคโนโลยี และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง^{๑๖๑} ๘) แผนการกำกับดูแลการดำเนินงานตามเป้าหมายและภารกิจด้านพลังงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและการสร้างเงินที่สวยงาม โดยการสร้างศูนย์กลางพลังงานและเพิ่มขีดความสามารถสำหรับวิสาหกิจปิโตรเลียมและปิโตรเคมี และความสร้างมั่นคงในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่ผันผวน ประกอบด้วยเทคโนโลยีพลังงานที่ทันสมัยภายในปี ค.ศ. ๒๐๖๐^{๑๖๒ ๑๖๓} ๙) ประกาศของคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติร่วมกับกระทรวงต่าง ๆ ตามแผนปฏิรูปด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลจีน เพื่อยกระดับคุณภาพน้ำมันดีเซลสำเร็จรูป และปรับปรุงคุณภาพอากาศ โดยแสดงสลากสำหรับน้ำมันที่จำหน่ายให้ชัดเจน^{๑๖๔} และ ๑๐) ประกาศจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ เรื่องการประกันความมั่นคงด้านถ่านหินไฟฟ้า และก๊าซ สำหรับการผลิตปุ๋ย เพื่อความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ เนื่องจากปุ๋ยเป็นปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ จึงกำหนดให้บริษัทก๊าซต้องปฏิบัติตามสัญญาจัดหาก๊าซที่ลงนามไว้กับผู้ผลิตปุ๋ยอย่างเคร่งครัด โดยในขณะเดียวกันต้องรับประกันการจัดหาก๊าซสำหรับการใช้ในครัวเรือนด้วย^{๑๖๕}

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำมันของประเทศจีนอันเนื่องมาจากสงครามสหรัฐอเมริกาและอิสราเอลกับอิหร่าน จีนจะดำเนินการหยุดการส่งออกแก๊สและน้ำมันดีเซล และเก็บไว้ใช้ภายในประเทศ โดยมีน้ำมันสำรองที่สามารถใช้ได้ประมาณ ๑๔๐ วัน^{๑๖๖}

ความร่วมมือกับต่างประเทศ

จีนได้จัดตั้งกลไกการเจรจาและความร่วมมือทวิภาคีด้านพลังงานกับหลายประเทศ และได้เสริมสร้างการเจรจา การแลกเปลี่ยน และความร่วมมือด้านพลังงาน รวมถึงเทคโนโลยีพลังงาน เนื่องจากการประกันความมั่นคงด้านพลังงานต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ และการพัฒนาในอนาคต

^{๑๖๐} National Energy Administration, “Actively Promoting Public-Private Partnership Investment in the Energy Sector” (31 March 2016), <https://zfxgk.nea.gov.cn/auto81/201604/t20160413_2232.htm> accessed 14 March 2026.

^{๑๖๑} National Development and Reform Commission, “Energy production and consumption transition strategy (2016-2030)” <<https://chinaenergyportal.org/energy-production-consumption-transition-strategy-2016-2030/#>> accessed 15 March 2026.

^{๑๖๒} National Energy Administration, “Work Plan for the Comprehensive Supervision on Implementation of Goals and Tasks of the 13th Five-Year Plan for Energy” (8 June 2020), <https://zfxgk.nea.gov.cn/2020-06/08/c_139160214.htm> accessed 15 March 2026.

^{๑๖๓} Xinhua, “China Focus: China maps path to carbon peak, neutrality under new development philosophy” (27 October 2021), <http://en.ndrc.gov.cn/news/mediarresources/202110/t20211027_1301263.html> accessed 14 March 2026.

^{๑๖๔} National Development and Reform Commission, “Announcement on upgraded quality of ordinary diesel” <<https://chinaenergyportal.org/announcement-upgraded-quality-ordinary-diesel/#>> accessed 15 March 2026.

^{๑๖๕} National Development and Reform Commission, “Notice on Guaranteeing Coal, Electricity, and Gas for the Production of Chemical Fertilizer” (17 November 2021), <https://www.ndrc.gov.cn/xxgk/zcfb/tz/202112/t20211202_1306704.html> accessed 15 March 2026.

^{๑๖๖} อ่างแล้ว, เซิงอรรถที่ ๑๓๔.

ยังต้องการความเข้าใจและการสนับสนุนมากขึ้นจากประชาคมระหว่างประเทศด้วย จีนจึงเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อรักษาเสถียรภาพของตลาดและราคา คู่ครองเส้นทางขนส่ง และรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ^{๑๖๗}

โครงการเส้นทางสายไหมยุคใหม่ของจีน (Belt and Road Initiative หรือ BRI) ที่ริเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีเป้าหมายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเร่งพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่ง สร้างโอกาสทางการค้า กระตุ้นเศรษฐกิจ และเพิ่มช่องทางและโอกาสในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ โดยทำข้อตกลงหลายฉบับกับหลายประเทศอื่นทำให้จีนสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้มากขึ้น^{๑๖๘} เช่น

ความร่วมมือความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์รอบด้าน (Comprehensive Strategic Partnership) กับสหรัฐอเมริกา^{๑๖๙} ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๘ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน พลังงาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมสนับสนุนยุทธศาสตร์กระจายเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ประกอบกับโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ของจีน ซึ่งช่วยเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจโลกให้เชื่อมโยงกันมากยิ่งขึ้น^{๑๖๙}

ความร่วมมือกับซาอุดีอาระเบียให้ลึกซึ้งขึ้นในด้านน้ำมันและก๊าซ พลังงานใหม่ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีขั้นสูงและเทคโนโลยีใหม่ โดยสำหรับซาอุดีอาระเบีย จีนคือแหล่งอุปสงค์ที่มั่นคงและเติบโต ส่งผลสำคัญต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจ และสำหรับจีน ซาอุดีอาระเบียคือแหล่งพลังงานที่จำเป็นต่อการเติบโตทางอุตสาหกรรมของตน โดยในอดีต การค้าน้ำมันโลกเกือบทั้งหมดทำในดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งถูกเรียกว่า “ปิโตรดอลลาร์” และเป็นรากฐานของระบบการเงินโลกมาอย่างยาวนาน แต่เมื่อจีนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจจึงเกิดการการผลักดันปิโตรหยวนขึ้น ช่วยให้น้ำมันจากรัสเซีย อิหร่าน และผู้ผลิตรายอื่นสามารถซื้อขายโดยหลีกเลี่ยงระบบการค้าแบบดอลลาร์และการคว่ำบาตรของสหรัฐอเมริกา^{๑๗๐}

ความร่วมมือแบบทวิภาคีกับรัสเซียในด้านพลังงานตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๘ ในการประชุมความร่วมมือธุรกิจด้านพลังงานจีน - รัสเซีย โดยครอบคลุมทั้ง น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน พลังงานนิวเคลียร์ ปิโตรเคมี ไปจนถึงเทคโนโลยีและการผลิตอุปกรณ์พลังงาน ซึ่งไม่เพียงแต่ร่วมมือกันในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคพลังงานรายใหญ่ แต่ยังมีคามพยายามเป็นผู้ร่วมออกแบบระบบพลังงานแบบใหม่ด้วย แม้สหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตกพยายามจะผลักดันรัสเซียและจีนออกจากห่วงโซ่อุปทานของโลก แต่ความพยายาม

^{๑๖๗} Xinhua, “Full text: Carbon Peaking and Carbon Neutrality China’s Plans and Solutions” (8 November 2025), <https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202511/08/content_WS690ee812c6d00ca5f9a076cd.html> accessed 15 March 2026.

^{๑๖๘} Mykyta Simonov, “The Belt and Road Initiative and Partnership for Global Infrastructure and Investment: Comparison and Current Status,” *Asia and the Global Economy*, Volume 5, Issue 1 (June 2025), <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S266711152500015>> accessed 14 March 2026.

^{๑๖๙} Xinhua, “China makes notable progress in green, low-carbon energy transition: white paper” (14 December 2025), <https://english.www.gov.cn/news/202512/14/content_WS69410b4fc6d00ca5f9a08215.html> accessed 15 March 2026.

^{๑๗๐} Xinhua, “China ready to be Saudi Arabia’s most trustworthy partner in national development: Chinese FM” (15 December 2025), <https://english.www.gov.cn/news/202512/15/content_WS6940faf5c6d00ca5f9a08205.html> accessed 15 March 2026.

ดูจะไม่เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากหลายประเทศยังคงต้องพึ่งพาพลังงานจากรัสเซีย รวมถึงอาจไม่สามารถฟื้นฟูอุตสาหกรรมได้หากปราศจากความสามารถด้านการผลิตและเทคโนโลยีจากจีน^{๑๗๑ ๑๗๒}

การสนับสนุนพลังงานสะอาดหรือพลังงานทางเลือกอื่น

แผนพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์พลังงานใหม่ (ค.ศ. ๒๐๒๑ - ๒๐๓๕) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ จีนได้ยึดมั่นในยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า เพื่อผลักดันการเปลี่ยนผ่านและการพัฒนาของอุตสาหกรรมยานยนต์โลก และเร่งขับเคลื่อนการสร้างประเทศให้เป็นมหาอำนาจด้านยานยนต์อย่างเต็มรูปแบบ^{๑๗๓} โดยพัฒนาระบบพลังงานหมุนเวียนหรือพลังงานที่ยั่งยืน แทนพลังงานฟอสซิล เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีแหล่งพลังงานที่เพียงพอและเชื่อถือได้สำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

บทสรุป

การดำเนินกิจกรรมประจำวันของคนในสังคม การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน และการบริการสาธารณะของรัฐล้วนแต่อาศัยน้ำมันเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนทั้งสิ้น น้ำมันจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป ดังนั้น เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงทางพลังงาน ในแต่ละประเทศจึงได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายและทางการบริหารเพื่อรองรับสถานการณ์ด้านพลังงานทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต เช่น การกำหนดให้มีการสำรองน้ำมัน การปกป้องและคุ้มครองระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน การสนับสนุนพลังงานทางเลือกอื่น การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินกรณีเกิดวิกฤตด้านน้ำมันเชื้อเพลิง การจัดตั้งหน่วยงานหรือแต่งตั้งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยอาจมีรายละเอียดที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ

สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายและมีมาตรการรองรับไว้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกฎหมายและมาตรการในการรับมือกับปัญหาวิกฤตพลังงาน แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏข้อเท็จจริงว่า เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง รวมถึงราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นสูงอย่างมาก ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายและการบริหารจัดการน้ำมันภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพ

โดยเมื่อพิจารณามาตรการของต่างประเทศจะเห็นได้ว่า มีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรมในการรักษาเสถียรภาพของพลังงานของประเทศ เช่น เกาหลีมีรัฐบัญญัติพิเศษว่าด้วยความมั่นคงด้านทรัพยากรแห่งชาติ มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนสำหรับเพิ่มเสถียรภาพในการจัดหา น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และไฮโดรเจน รวมถึงกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือเยียวยากลุ่มเปราะบางที่ไม่สามารถเข้าถึงพลังงานได้ ได้แก่ รัฐบัญญัติพลังงาน ที่กำหนดให้มีโครงการสวัสดิการพลังงาน เช่น การออกบัตรกำนัลพลังงานให้แก่กลุ่มเปราะบางเพื่อให้เข้าถึงพลังงานได้ ออสเตรเลียมีกฎหมายแยกชัดเจนสำหรับ

^{๑๗๑} Xinhua, “China will deepen energy cooperation with Russia: vice premier” (26 November 2025), <https://english.www.gov.cn/news/202511/26/content_WS6926460bc6d00ca5f9a07cce.html> accessed 15 March 2026.

^{๑๗๒} พลโท ดร. ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, “‘จีน’ผนึก‘รัสเซีย’ สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน” (ฐานเศรษฐกิจ, ๒ ธันวาคม ๒๕๖๕) <<https://www.thansettakij.com/world/549067>> สืบค้นเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๙.

^{๑๗๓} General Office of the State Council of the People's Republic of China, “Notice on Issuing the New Energy Vehicle Industry Development Plan (2021–2035)” (The State Council of the PRC, 2 November 2020), <https://www.gov.cn/zhengce/content/2020-11/02/content_5556716.htm> accessed 15 March 2026.

สถานการณ์ปกติและสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อใช้บังคับในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และกฎหมายพลังงานของจีนที่กำหนดเกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานในระยะยาว โดยนำเข้าน้ำมันในปริมาณมากทำให้จีนมีความมั่นคงทางน้ำมันเพียงพอในการรับมือกับวิกฤต นอกจากกฎหมายแล้วในหลายประเทศมีการกำหนดมาตรการด้านพลังงานที่น่าสนใจ เช่น มาตรการรักษาความสามารถในการกลั่น (FSSP) ของออสเตรเลียที่รัฐบาลจะจ่ายเงินอุดหนุนให้โรงกลั่นในช่วงที่ไม่มีกำไร เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตและกลั่นน้ำมันภายในประเทศระยะยาว มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์สำรองน้ำมันที่ชัดเจนของญี่ปุ่น ซึ่งมีปริมาณน้ำมันสำรองเชิงยุทธศาสตร์สูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก โดย ณ สิ้นปี ๒๕๖๘ มีน้ำมันสำรองมากถึง ๒๕๔ วัน รวมถึงการสำรองน้ำมันร่วมกับประเทศผู้ผลิตที่ญี่ปุ่นมีข้อตกลงให้ประเทศผู้ผลิตมาสำรองน้ำมันในญี่ปุ่น โดยในภาวะฉุกเฉินญี่ปุ่นจะได้สิทธิพิเศษในการได้รับจัดสรรน้ำมันนั้นก่อน

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานน้ำมันนั้นจะต้องอาศัยกลไกทางกฎหมายและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพควบคู่กันไป ดังนั้น ในขั้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนเห็นว่า การทบทวนและประเมินความเหมาะสมของกฎหมายและมาตรการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของไทยกับข้อมูลกฎหมายและมาตรการจากต่างประเทศ จึงจำเป็นสำหรับการพัฒนากฎหมายให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้สามารถรองรับสถานการณ์ด้านพลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต